

Handelshögskolan
VID GÖTEBORGS UNIVERSITET

Företagsekonomiska Institutionen
Avdelning för redovisning och finansiering

Överväger kostnaderna nyttan med att framställa en årsredovisning i små och medelstora företag?

- utifrån ett företagsperspektiv -

**Magisteruppsats i företagsekonomi
Externredovisning
Höstterminen 2005**

**Författare: Larisa Bergroth
Inga Grisane**

Handledare: Kristina Jonäll

Sammanfattning

Magisteruppsats i Företagsekonomi, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet, Redovisning och Finansiering, Höstterminen 2005

Författare: Larisa Bergroth, Inga Grisane

Handledare: Kristina Jonäll

Bakgrund: Följden av den internationella redovisningsharmoniseringen har blivit att komplexiteten och omfånget av den producerade redovisningsinformationen har ökat. Både internationella och nationella normgivare har alltmer insett att de internationella redovisningsstandarderna inte kan tillämpas av alla företag oavsett storlek, ägarstruktur och eventuell notering på börsen. Det finns en allmän uppfattning att de nuvarande kraven som ställs på den finansiella informationens utformning utgör en börda för de mindre företagen som inte uppvägs av den nytta som användare av denna information erhåller. Regelverket kring årsredovisningens utformning och innehåll har vuxit sig enormt, huvudsakligen för att säkerställa att intressenterna får en rättvisande bild av företagets ställning och resultat. Med tanke på att intressentkretsen är smalare i mindre företag och att deras krav skiljer sig från stora företags intressenters krav uppstår frågan om framställningen av en årsredovisning är till nytta för företagen själva samt för deras intressenter.

Huvudfrågeställning: Överväger kostnaderna nyttan med att framställa en årsredovisning i små och medelstora företag?

Syfte: Syftet med arbetet är att undersöka om nyttan med att framställa en årsredovisning överväger kostnaderna ur ett företagsperspektiv samt om företagets inställning har något samband med dess storlek. I samband med studien av nyttan uppkommer frågan om vem användaren av ett mindre företags årsredovisning är. Syftet är även att finna svar om det samlade redovisningsregelverket upplevs som komplicerat och betungande av de mindre företagen och om förändringar och förenklingar efterlyses inom detta.

Avgränsningar: I vårt urval av företag har vi endast valt att utgå ifrån så kallade K2-företag. Studien är även begränsat till att enbart omfatta företag som ligger i Göteborgsområdet.

Metod: Uppsatsen baseras på primärdata som har samlats in genom personliga intervjuer med sju små och fem medelstora företag.

Slutsatser: En majoritet av företagen tycker att kostnaderna med att framställa en årsredovisning överväger nyttan med den. Anledningen till det är att företagen inte använder årsredovisningen internt i sin verksamhet, att de mindre företagen har väldigt få externa intressenter, att årsredovisningen inte ses som helt tillförlitlig, att kraven på årsredovisningens utformning och innehåll är alldeles för omfattande samt att de mindre företagen besitter en begränsad redovisningskunskap.

Förslag till vidare forskning: För att få en helhetsbild över situationen och för att med säkerhet kunna påstå att de mindre företagen behöver vara föremål för förenklingar inom redovisning och rapportering, måste även andra intressenters syn på årsredovisningens nytta undersökas. Dessa intressenter skulle kunna vara banker, kreditupplysningsföretag, leverantörer och kunder. För att kunna dra mer generella slutsatser skulle det även vara bra med en mer omfattande enkätundersökning där samma eller liknande frågor ställs.

Nyckelord: Årsredovisning, kostnad/nytta, små och medelstora företag, SMEs

Förord

Här vill vi passa på att säga ett hjärtligt tack till de människor som gjort att vår uppsats har blivit möjlig att slutföra.

Först och främst vill vi ta tillfället i akt och tacka alla de respondenter som har ställt upp och med stort tålamod besvarat våra frågor. Tack för visat intresse och att ni har tagit er tid!

Ett stort tack riktas även till vår handledare Kristina Jonäll och till medlemmar i opponentgruppen för era värdefulla synpunkter som hjälpt oss att föra uppsatsarbetet framåt.

Sist men inte minst vill vi tacka våra familjer för deras stöd, tålamod, uppmuntran och förstående inställning. Utan er hade uppsatsen inte varit möjlig att genomföra!

Trevlig läsning!

Göteborg, 13 januari 2006

Larisa Bergroth

Inga Grisane

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	4
1.1 BAKGRUND	4
1.2 PROBLEMDISKUSSION	5
1.3 PROBLEMFÖRMULERING	7
1.4 SYFTE	8
1.5 AVGRÄNSNINGAR	8
1.6 CENTRALA BEGREPP OCH DEFINITIONER	8
2. METOD	9
2.1 VAL AV ANSATTS	9
2.2 URVAL AV RESPONDENTER	9
2.3 INSAMLING AV DATA	10
2.3.1 Primärdata	10
2.3.2 Sekundärdata	12
2.4 EMPIRISTRUKTUR OCH ANALYSMETOD	12
2.5 STUDIENS GILTIGHET	13
2.5.1 Validitet	13
2.5.2 Reliabilitet	14
2.5.3 Källkritik	15
3. TEORETISK REFERENS RAM	16
3.1 SYFTE MED ÅRSREDOVISNINGEN	16
3.2 BEHOVET AV FÖRENKLINGSREGLER FÖR SME:S – INTERNATIONELL SYN	16
3.3 BEHOVET AV FÖRENKLINGSREGLER FÖR SME:S – SVENSK SYN	18
3.3.1 Justitiedepartementet	18
3.3.2 Bokföringsnämnden	18
3.4 SAMLAD BILD KRING ETT MINDRE FÖRETAGS INTRESSETER OCH DERAS BEHOV	21
3.5 NYTTA VS KOSTNAD	23
3.6 ARGUMENT FÖR DIFFERENTIERAD REDOVISNING OCH RAPPORTERING FÖR SMES	24
3.7 ARGUMENT EMOT DIFFERENTIERAD REDOVISNING OCH RAPPORTERING FÖR SMES	26
4. EMPIRI	28
4.1 PRESENTATION AV RESPONDENTER	28
4.1.1 Medelstora	28
4.1.2 Små	29
4.2 ÅRSREDOVISNINGENS NYTTA	30
4.3 HUR SER FÖRETAGEN PÅ KOSTNADEN ATT FRAMSTÄLLA EN ÅRSREDOVISNING?	31
4.4 ÅRSREDOVISNINGENS ANVÄNDARE	33
4.5 EFTERLYSES REGELFÖRENKLINGAR INOM REDOVISNINGSSOMRÅDET?	34
5 ANALYS	37
5.1 NYTTA VS KOSTNAD MED ÅRSREDOVISNINGEN	37
5.2 ÅRSREDOVISNINGENS ANVÄNDARE	39
5.3 EFTERLYSES REGELFÖRENKLINGAR INOM REDOVISNINGSSOMRÅDET?	41
6. SLUTSATSER	43
6.1 VEM SER FÖRETAGEN SOM ANVÄNDARE AV SIN ÅRSREDOVISNING?	43
6.2 EFTERLYSER FÖRETAGEN REGELFÖRENKLINGAR INOM REDOVISNINGSSOMRÅDET?	43
6.3 ÖVERVÄGER KOSTNADERNA NYTTAN MED ATT FRAMSTÄLLA EN ÅRSREDOVISNING I SMÅ OCH MEDELSTORA FÖRETAG?	44
6.4 FINNS DET NÅGOT SAMBAND MELLAN BOLAGENS INSTÄLLNING OCH DESS STORLEK?	45
6.5 FÖRFATTARNAS EGNA REFLEKTIONER	46
6.6 FÖRSLAG TILL VIDARE FORSKNING	46
BILAGA 1	52

---

1. Inledning

I detta kapitel kommer vi att redogöra för bakgrunden till vår frågeställning samt för den forskningsdebatt som gör frågeställningen intressant att besvara. Kapitlet innehåller även syftet med uppsatsen samt de avgränsningar som vi har valt att göra. Avslutningsvis ges en förklaring till vissa viktiga begrepp som används i uppsatsen.

1.1 Bakgrund

I början av 1990-talet präglades externredovisningens normer av nationella normsättare och det fanns stora skillnader mellan olika länders redovisningspraktik. Orsakerna till detta var olikheter mellan ländernas lagstiftning, finansieringskällor, förhållandet mellan redovisning och beskattning, redovisningsprofessionens inflytande, kulturella skillnader m.m. Ingen såg det som en möjlighet att man kunde ta fram internationella redovisningsstandarder som skulle gälla i alla världens länder. Detta blev dock så småningom verklighet efter att den internationella organisationen International Accounting Standards Board (IASB) och dess framtagna internationella redovisningsstandarder blev mer och mer accepterade av de europeiska länderna. Från och med den 1 januari 2005 är det ett krav att alla noterade företag inom den Europeiska Unionen ska upprätta koncernredovisning enligt IFRS¹ (Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002 av den 19 juli 2002). I praktiken berörs cirka 7000 europeiska företag av EU:s förordning (Herdman, 2002).

Syftet med den internationella redovisningsharmoniseringen har varit att öka jämförbarheten och höja kvaliteten i redovisningsinformationen. Följden har dock blivit att komplexiteten och omfånget av den producerade redovisningsinformationen har ökat. IFRS-reglerna har huvudsakligen utvecklats för att tillgodose de stora och noterade företagens rapporteringsbehov. Därför kan deras lämplighet för att reglera de små och medelstora företagens redovisning och rapportering ifrågasättas. (Evans och di Pietra, 2005)

Eftersom gruppen *små och medelstora företag* är stor och utgör en betydande tillväxtkälla i samhället bör den dock absolut inte nonchaleras vid all slags redovisningsnormering. I västvärlden utgör denna grupp av företag en betydande del av det totala näringslivet. De genererar 70 – 90 procent av BNP och skapar uppskattningsvis 90 procent av alla arbetstillfällen. (Lusvarghi, 1996) Sverige har 693 071 verksamma företag inom den privata sektorn och de sysselsätter närmare 2,7 miljoner personer. 99,2 procent av dessa företag har färre än 50 anställda och sysselsätter ca 1,4 miljoner personer. De små företagen är därmed Sveriges främsta arbetsgivare och står för 52 procent av den privata sysselsättningen och nära en tredjedel av den totala sysselsättningen. (www.foretagarna.se)

Både internationella och nationella normgivare har alltmer insett att de internationella redovisningsstandarderna inte kan tillämpas av alla företag oavsett storlek, ägarstruktur och eventuell notering på börsen. De små och medelstora företagen (SMEs) har en mindre intressentkrets och resonerar inte på samma sätt kring kostnad vs nytta med redovisningen och rapporteringen. (Evans och di Pietra, 2005)

Även den svenska utvecklingen inom ämnet redovisning har varit minst sagt dramatisk och komplex. Det nationella redovisningsregelverket har vuxit sig stort och i dagsläget måste

---

¹ International Financial Reporting Standards, internationella redovisningsstandarder, framtagna av IASB

företagen lägga ner mycket tid och resurser för att kunna redovisa och rapportera rätt. Redovisningsrådet, normgivaren för noterade företag, har arbetat för att anpassa de internationella redovisningsregler som ska tillämpas av noterade koncerner från och med 2005 till svenska förhållanden. Bokföringsnämnden (BFN), normgivaren för onoterade företag, har i sin tur hittills arbetat med att anpassa Redovisningsrådets rekommendationer för icke-noterade företag. (Pramhäll och Wikerfelt, 2004) Denna utveckling har resulterat i ett stort, överblickbart och svårtillämpat redovisningsregelverk för de icke-noterade företagen och medfört att den finansiella informationens kvalitet och värde kan starkt ifrågasättas (Bengtsson, 2004).

Denna komplexitet har lett till att BFN har fattat ett principbeslut att inte längre anpassa de internationella redovisningsreglerna för de onoterade företagen. Istället har BFN tillsammans med Skatteverket sedan år 2002 bedrivit ett projekt i syfte att förenkla reglerna för redovisning och beskattning för mindre och medelstora företag genom att arbeta fram fristående nationella regler för dessa. För att kunna systematisera regler för olika företagsgrupper har BFN delat in företag i fyra olika kategorier. Den första kategorin företag (K1) omfattar små enskilda näringsidkare och små handelsbolag som ägs av fysiska personer. Den andra kategorin (K2) ska i första hand gälla för aktiebolag och ekonomiska föreningar under en viss storlek (se vidare avgränsningar). Den tredje kategorin (K3) kommer att gälla för företag som inte är små, men som heller inte är så stora att de enligt EU-förordningen ska följa de internationella redovisningsreglerna (IFRS) från och med den 1 januari 2005. Den fjärde kategorin (K4) är företag som i sin koncernredovisning ska tillämpa IFRS-reglerna. (www.bfn.se)

När det gäller just kategori två så har BFN år 2004 inlett ett samarbete med Skatteverket för att ta fram ett samlat regelverk för företagen i denna kategori, därför ser vi det som särskilt relevant att undersöka just denna typ av företag. Det centrala i samarbetet var att finna en lämplig avvägning mellan intressenternas behov av information och företagens förmåga att fylla detta behov. (www.bfn.se) I april 2005 överlämnades en rapport (Dnr 407961-04/113 2005-04-11) om *Förenklingsförslag för mindre aktiebolag*. Denna rapport är en principskiss till ett allmänt råd om *Årsredovisning i mindre aktiebolag* (Dnr 28-04/BFN). Tillämpningen av det allmänna rådet förutsätter att lagändringar i både skatte- och redovisningslagstiftningen (främst i Årsredovisningslagen) kommer till stånd. Det är tänkt att reglerna ska börja tillämpas från och med 1 januari, 2007. (BFN, *Förenklingsförslag för mindre aktiebolag*, 2005)

1. 2 Problemdiskussion

Det finns en allmän uppfattning att de nuvarande kraven som ställs på den finansiella informationens utformning utgör en börda för de mindre företagen som inte uppvägs av den nytta som användare av denna information erhåller (Dugdale et al, 1998). Även redovisningskonsulter och revisorer tycker att krav på redovisningsreglernas efterlevnad utgör en allt för stor belastning för de mindre företagen. Det är de finansiella rapporternas färdigställande och revision som utgör de största kostnaderna för företagen. (Barker och Noonan, 1996) Sju av tio respondenter i Barker och Noonans studie angav att de spenderade upp till fem procent av deras debiterade tid för att hålla sig à jour med alla förändringar inom redovisningsområdet. Speciellt de mindre redovisnings- och revisionsbyråerna har oftast inte tillräckligt med tid och resurser för att hänga med i den snabba utvecklingen av nya redovisningsregler, vilket leder till att det ofta slarvas med upplysningar av bland annat redovisningsprinciper. Detta medför att kvaliteten på den redovisade informationen blir

lidande och det blir svårt för intressenterna att utläsa vad företagen har redovisat. Det kan i sin tur vara en indikation på att normerna är för komplicerade och eventuellt bör förenklas. (Crespo och Karlsson, 2005; Andersson och Haapalahti, 2005)

Den externa redovisningens syfte är att förmedla information om företagets ekonomi till olika användare och främst till användare utanför företaget. Redovisningen bör då vara utformad så att den på bästa sätt tillfredsställer intressenternas informationsbehov. (Smith, 2000) Informationsbehoven kan vara olika för olika typer av företag. Genom att det finns en separation mellan ägande och kontroll i publika företag krävs det mer detaljerade upplysningar och striktare efterlevnad av redovisnings- och revisionsstandarderna i dessa företag. Detta är inte fallet i mindre företag där ägaren och företagsledaren oftast är samma person. (Knutson och Wichman, 1984) Den tidiga forskningen har identifierat långivarna, businesskontakter, allmänheten och anställda som huvudsakliga intressenter till ett mindre företag. (Dugdale et al, 1998; se även Barker och Noonan, 1996) En senare studie av Hussey och Hussey (1997) visar dock att det även finns en annan viktig intressentgrupp, nämligen företagsledningen som använder redovisningsinformation som underlag för sina beslut. (Se även Collis och Jarvis, 2000) Kreditgivarna, en av de viktigaste intressenterna i mindre företag, anser att årsredovisningen är en betydelsefull informationskälla, men att kunskapen om kunden som erhålls genom personlig kontakt är den viktigaste aspekten vid kreditgivning. Vidare menar de att det är ett problem att få tillgång till korrekt och relevant information. (Svensson Kling, 1999) Även John och Healeas (2000) poängterar att kreditgivarna söker sig till egna oberoende källor vid beslutstagande, medan banker och Skatteverket kan, om de så önskar, få tillgång till intern information. (se även Lundqvist et al, 2005) Om årsredovisningen inte är viktig som underlag för dessa intressenters beslut så är det kanske inte befogat att mindre företag behöver lämna ut detaljerad information om sina verksamheter (Bollen, 1996).

Friedlob och Plewa (1992) skriver att det har bedrivits flera studier som tar sikte på olika användares åsikter om den finansiella informationens utformning. Dessa användare pekar på behovet av en utökad mängd av finansiell information snarare än en minskad sådan. Men även om nyttan med ökad information tillfaller dessa användare så är det företaget och dess ägare som bär kostnaderna förknippade med framställningen av informationen. Vid all utformning av redovisningsregler ska normsättarna därför ta hänsyn till de mindre företagens upplevda nytta i relation till kostnaderna med dessa regler, menar Friedlob och Plewa (1992). Om nivån på redovisningsinformationen kunde anpassas efter företagssituation och intressenternas behov, skulle de mindre företagens ägare kunna maximera den upplevda nyttan och producera endast kostnadsmotiverad information (Friedlob och Plewa, 1992).

Forskningen visar alltså att kostnads- vs nyttoaspekten ser annorlunda ut i små och medelstora företag samt att mindre företag har en mindre intressentkrets med annorlunda informationskrav. Det har resulterat i en hel del studier som syftar till att undersöka och väcka diskussion om ett differentierat regelverk behövs för SMEs. I England publicerades det 1997 förenklade standarder för SMEs - *Financial Reporting Standards for Smaller Entities (FRSSE)*. Forskarna John och Healeas (2000) har undersökt om dessa utgör en fundamental eller endast en kosmetisk förändring för de små och medelstora företagen. De förenklade standarderna välkomnades av respondenterna, men det var många som upplevde att normgivarna inte hade insett att SMEs inte var mindre versioner av stora och noterade företag. De flesta var överens om att de genomförda förenklingarna inte skulle minska kostnaderna förknippade med efterlevnad av reglerna. Även en undersökning gjord av Institutet för Auktoriserade Revisorer i Scotland (ICAS) kom fram till att endast 49 företag utav 100 hade

frivilligt tillämpat FRSSSE. De motiv som nämndes av icke-användarna var att tillämpandet inte skulle ha någon påverkan på kostnaderna och att de inte såg någon nytta med en minskad mängd av tilläggsupplysningar. Likaså visar Keasey och Shorts (1990) studie att kraven på detaljerad rapportering inte alls ses som betungande av företagarna. Deras resultat visar att bara i hälften av företagen hamnade redovisningskraven på någon av topplatserna över de mest betungande administrativa bördor som ett mindre företag måste ta itu med. 60 procent av företagen tyckte att framställning av ett årsbokslut var allmänt fördelaktigt och utgjorde en konkurrensfördel i jakten på t.ex. kapital och längre kredittider.

Den samlade bilden som forskningen ger upphov till har visat sig vara tämligen splittrad. En del studier visar att kraven på de externa rapporternas utformning och innehåll är en börda för de mindre företagen som inte uppvägs av den nytta som rapporternas användare erhåller. Andra undersökningar visar tvärtom att dessa krav inte alls ses som särskilt betungande om man ser till den totala administrativa bördan som ett mindre företag måste bära. Detta medför att inga enkla slutsatser kan dras om den lagstadgade redovisningen utgör en börda eller ett hjälpmedel för ett mindre företags affärsverksamhet samt om det finns ett behov att förenkla redovisnings- och rapporteringsreglerna för dessa företag. Lagen i Sverige kräver att alla aktiebolag ska avsluta sin löpande bokföring med en årsredovisning. Regelverket kring årsredovisningens utformning och innehåll har vuxit sig enormt, huvudsakligen för att säkerställa att intressenterna får en rättvisande bild av företagets ställning och resultat. Med tanke på att intressentkretsen är smalare i mindre företag och att deras krav skiljer sig från stora företags intressenters krav uppstår frågan om framställningen av en årsredovisning är av nytta för företagen själva samt för deras intressenter.

1.3 Problemformulering

Med utgångspunkt i bakgrunden och de problemområden som har diskuterats ovan blir vår frågeställning följande:

Överväger kostnaderna nyttan med att framställa en årsredovisning i små och medelstora företag?

Nyttan är svår att identifiera då den kan ses ur olika intressenters synvinklar. När man då ska undersöka nyttan uppstår frågan om företag upplever att någon annan har nytta av deras årsredovisningar, vilket blir studiens första delfråga:

- Vilka ser företagen som användare av sin årsredovisning?

I bakgrunden nämner vi att den internationella redovisningsharmoniseringen har gjort att det nuvarande regelverket på redovisningsområdet är svårt att överblicka och att reglerna i vissa fall är onödigt komplicerade. Nya, komplexa regler, ursprungligen avsedda för börsföretagen, har trängt in i reglerna för de mindre företagen, vilket sannolikt har bidragit till att kostnaderna med att framställa en årsredovisning har ökat och nyttan minskat. Detta resonemang leder till vår andra delfråga:

- Efterlyser företagen regelförenklingar inom redovisningsområdet?

Företagskategori två som vi har valt att undersöka är väldigt stor och heterogen (se avgränsningar nedan). Det har föranlett ett intresse att undersöka om det finns någon skillnad i företagens svar beroende på dess storlek, vilket leder till ännu en delfråga, nämligen:

- Finns det något samband mellan bolagens inställning och dess storlek?

1.4 Syfte

Syftet med arbetet är att undersöka om nyttan med att framställa en årsredovisning överväger kostnaderna ur ett företagsperspektiv samt om företagens inställning har något samband med dess storlek. I samband med studien av nyttan uppkommer frågan om vem användare av ett mindre företags årsredovisning är. Syftet är även att finna svar om det samlade redovisningsregelverket upplevs som komplicerat och betungande av de mindre företagen och om förändringar och förenklingar efterlyses inom detta. Ett mer övergripande syfte är att väcka diskussion om ett separat och förenklat redovisningsregelverk krävs för de mindre företagen i Sverige.

Eftersom det i dagsläget sker många förändringar inom redovisningsområdet som berör de mindre företagen är detta ämne väldigt aktuellt. Det finns dock väldigt lite forskning på området internationellt, och ingen forskning som vi kunde hitta i Sverige. Vår uppsats syftar följaktligen till att bidra med ökad förståelse för de problem som existerar i de mindre företagens redovisningsmiljö.

1.5 Avgränsningar

I vårt urval av företag har vi endast valt att utgå ifrån så kallade K2-företag. Med K2-företag avses aktiebolag och ekonomiska föreningar som uppfyller högst ett av följande kriterier:

- Företag har fler än 50 anställda
- Företaget har mer än 25 Mkr i nettotillgångar
- Företaget har mer än 50 Mkr i nettoomsättning

Studien är även begränsad till att endast omfatta de företag som ligger i Göteborgsområdet eller i någon av grannkommunerna.

1.6 Centrala begrepp och definitioner

Företag i kategori två har vi delat upp i två grupper enligt följande kriterier:

Små företag: Aktiebolag som under de två senaste räkenskapsåren har haft i medeltal 1–25 anställda och tillgångarnas nettovärde enligt fastställd balansräkning för det senaste året uppgått till högst 15 miljoner kronor.

Medelstora företag: Aktiebolag som under de två senaste räkenskapsåren har haft i medeltal 35–50 anställda och tillgångarnas nettovärde enligt fastställd balansräkning för det senaste året uppgått till högst 25 miljoner kronor.

---

2. Metod

I detta kapitel presenteras vårt tillvägagångssätt för insamling av informationen för undersökningen. Vi börjar med en beskrivning av den valda grundläggande undersökningsmetoden. Vidare redogörs det för hur insamlingen av data har skett, hur val av respondenter gjordes och vilken metod som har används för att genomföra intervjuer. Därefter beskrivs hur det insamlade materialet tolkades och analyserades. Kapitel avslutas med en diskussion kring uppsatsens kvalitet i form av validitet, reliabilitet samt källkritik.

2.1 Val av ansats

Syftet med vår uppsats är att identifiera och beskriva om små/medelstora företag upplever någon nytta med sin årsredovisning i förhållande till de kostnader som är förknippade med framställning av denna enligt befintliga lagar och regler. Det är således en deskriptiv undersökning eftersom vårt mål är att avbilda ett existerande förhållande, nämligen om nyttan överväger kostnaderna med årsredovisningen eller tvärtom. En deskriptiv studie görs oftast då det redan finns en viss mängd kunskap inom ett område. Till skillnad från den explorativa ansatsen där ett problemområde belyses allsidigt så begränsar man sig i den deskriptiva ansatsen till att undersöka några få aspekter av ett fenomen som man är intresserad av (Patel och Davidsson, 2003). Eftersom vi även vill undersöka och förklara varför företagen har den inställning som de har, kan vår undersökning även klassificeras som en förklarande studie. Vid en förklarande studie tar man steget längre fram än vid en beskrivande, man försöker ge en förklaring om varför situationen ser ut som den gör. För att uppnå detta måste frågorna *varför* och *hur* ställas. (Denk, 2002) Exempel på detta kan vara: Varför ser inte företaget någon nytta med årsredovisningen?

Det finns ytterligare två undersökningsansatser som måste tas i beaktande: den kvalitativa och den kvantitativa ansatsen. För att kunna genomföra undersökningen och få svar på frågor i problemformuleringen har vi valt kvalitativ metod som angreppssätt. En kvalitativ undersökning definieras av Eriksson och Wiedersheim-Paul (1999) som en insamling av ”mjuk data”. Begreppet innebär att informationsinsamlingen sker i form av bland annat intervjuer där respondenter kan ha flera svarsalternativ och olika åsikter i frågan. I första hand har vi använt oss av besöksintervjuer eftersom vi anser att dessa är mest lämpade när flera svarsalternativ kan existera samt att respondenterna då kan uttrycka sin inställning och åsikt i frågan. Enligt Holme och Solvang (1997) är fördelen med den kvalitativa metoden att den präglas av flexibilitet och ger en möjlighet till en ökad insikt om en situation i ett större sammanhang. Nackdelen med denna metod är att den erhållna informationen har en lägre grad av systematik, vilket försvårar generaliseringar och tolkningar av den insamlade datan. Undersökningen har även vissa inslag av den kvantitativa metoden eftersom vi har för avsikt att kvantifiera likadana eller liknande svar för att se samband och mönster i det insamlade materialet.

2.2 Urval av respondenter

I enlighet med avgränsningen baseras vårt urval av respondenter på de företag som ingår i kategori två. I artikeln *Framtidens redovisningsregler för onoterade företag* framgår det att uppskattningsvis 200 000 av Sveriges cirka 255 000 aktiebolag kommer att tillhöra kategori två. Artikelns författare Bengtsson anser att det är en kategori som kommer att gälla för en

mycket stor andel av Sveriges onoterade företag och att spridningen inom kategorin är väldigt stor. (Bengtsson, 2004)

Av den orsaken ville vi i vår undersökning se om svaren på våra frågor skiljer sig åt beroende på storleken på de företag som ingår i kategori två. Därför bestämde vi att dela upp K2-företagen i två olika grupper. Uppdelningen skedde efter kriteriet *antal anställda* och skulle vara som högst 25 anställda för små och mellan 35 och 50 för de medelstora. Denna uppdelning är godtycklig eftersom det inte existerar några tydliga gränser mellan ett litet och ett medelstort företag. Det kan få till följd att jämförbarheten med andra studier blir sämre. De större företagen (35-50 anställda) skullen i alla fall representera företag som närmar sig den övre gränsen för kategori två. Det andra kriteriet som begränsade urvalet var att nettotillgångarna inte skulle överstiga 15 Mkr i den första gruppen och 25 Mkr i den andra gruppen. Studien begränsades även till aktiebolag som har sitt säte i Storgöteborg. I vetenskaplig litteratur benämns det som ett bekvämlighetsurval, vilket kan förklaras utifrån ekonomiska, praktiska och tidsmässiga restriktioner (Lekwall och Wahlbin, 1993).

Vår sökning skedde i databasen *AffärsData Företagsfakta* som tillhandahålls av Ekonomiska biblioteket och gav ett resultat på 6657 träffar för små och 68 träffar för medelstora aktiebolag. För att begränsa urvalet ytterligare valde vi att endast kontakta företag i maskin-, metallvaru- samt övriga tillverkningsindustrin i första hand. Motivet till att just de här branscherna valdes var att företagen inom dessa sågs som väletablerade och pålitliga samt mer öppna för de frågor som skulle ställas jämfört med företag i tjänstesektorn. Även revisions- och konsultbyråer valdes bort eftersom arbetet med årsredovisningen ingår i deras yrke och de besitter betydligt större kompetens vad gäller redovisning än andra företag i kategori två.

Från början bestämde vi oss för att det skulle vara optimalt att intervjua minst fem stycken företag från respektive grupp. Efter branschbegränsningen fick vi ihop en lista med 879 små företag och 16 medelstora företag. Cirka 50 små företag kontaktades i alfabetisk ordning och vi fick ihop fem besöksintervjuer och en telefonintervju samt skickade en enkät via e-post. Det blev alltså sammanlagt sju respondenter från små företag. Vad gäller medelstora företag var det mer mödosamt att få ihop fem intervjuer. Det fanns inte lika många medelstora företag som var verksamma i de valda branscherna och många av företagen kunde inte ställa upp på en intervju. Det förde med sig att vi även fick kontakta företag i andra branscher. Efter genomförda intervjuer märkte vi dock att det inte var någon skillnad i respondenternas svar som skulle kunna ha samband med branschtillhörigheten.

2.3 Insamling av data

Vid datainsamling skiljer man på två kategorier av data, nämligen primär- och sekundärdata (Eriksson och Wiedersheim-Paul, 1999). I vår studie har vi använt oss av båda typerna. I följande två avsnitt redogörs det för hur insamlingen har skett, och för- och nackdelar med valda datainsamlingsmetoder diskuteras.

2.3.1 Primärdata

Med primärdata avses den information som inte finns dokumenterad och som forskaren ska samla in på egen hand. Fördelen med att använda sig av primärdata är att informationen som samlas in är mer relevant för det som ska undersökas. Arbetet kring primärdata är resurskrävande och tar tid, vilket är till nackdel för studien. För att kunna erhålla nödvändig information finns det en rad olika tekniker. (Eriksson och Wiedersheim - Paul, 1999) I vår

studie har vi i första hand försökt att genomföra besöksintervjuer. Fördelar med den typen av informationssamling är att intervjuaren har kontroll över intervjusituationen och således kan följa upp, förklara och specificera frågorna (Ibid.). En stark anledning till varför vi ansåg att besöksintervjuer var mest lämpliga var osäkerheten om hur mycket företagsledningen i de mindre företagen var insatt i ämnet redovisning. Det faktum att vi fanns på plats och kunde klargöra och utveckla vissa frågor som respondenterna tyckte var oklara, har bidragit till en högre relevans och tillförlitlighet av intervjumaterialet. En personlig kontakt kan även skapa en förtroendesituation mellan samtalsparter, vilket bidrar till ett mer tillförlitligt svarsmaterial (Ibid.).

Nackdelen med en besöksintervju är att anonymiteten saknas, vilket kan påverka svaren om frågorna upplevs som känsliga (Eriksson och Wiedersheim–Paul, 1999). Med tanke på att en årsredovisning är en officiell handling och problematiken med framtagandet tidigare har diskuterats i medierna, bedömde vi inte att våra frågor skulle upplevas som känsliga. För att kunna få fler kommentarer till de områden vi valt att undersöka har vi även gett samtliga respondenter möjlighet att vara anonyma. En annan nackdel med en besöksintervju är att parterna kan påverka varandras syn på problemet och att intervjuaren kan styra respondentens svar på frågorna (Ibid). Detta försökte vi att undvika genom att vara objektiva i formuleringen av våra frågor och genom att inte avslöja egna åsikter i ämnet.

När vi väl hade börjat kontakta våra valda respondenter visade det sig vara svårt att få tag på personer som var villiga att ställa upp, vilket är ännu en nackdel med besöksintervjuer. För att vår studie skulle hålla så bra kvalitet som möjligt önskades det ett större antal respondenter. Därför har vi i två fall inte tackat nej till en telefonintervju och i ett annat fall även skickat en enkät via e-post. En telefonintervju kännetecknas av att den är svårare att kontrollera än en besöksintervju och att det inte heller går att ställa alltför komplicerade frågor. Telefonintervjuerna är oftast mer tidsbegränsade och eftersom ”kroppsspråket” inte kan utnyttjas finns det även risk för misstolkningar. Allt detta kan leda till att det insamlade materialets kvalitet blir lidande. (Eriksson och Wiedersheim–Paul, 1999) Vi var fullt medvetna om nackdelarna och försökte minimera dess effekter genom att under telefonintervjun upprepa respondentens svar på viktiga frågor för att få det bekräftat att vi har förstått honom rätt. De viktigaste nackdelarna med en enkät är att svarssituationen är helt okontrollerad och att det inte finns möjlighet att tydliggöra oklara frågor (Ibid.). Detta har vi försökt att motverka genom att skriva om frågorna så att dem blir så tydliga som möjligt. När svaren mottogs skedde även en uppföljning via ett telefonsamtal.

När en kvalitativ metod används blir syftet med intervjuerna att erhålla så mycket och djupgående information som möjligt om den undersökta företeelsen. För att då kunna samla in empirisk information i enlighet med studiens syfte är det viktigt att de respondenter som väljs ut besitter relevant och adekvat kunskap. (Holme och Solvang, 1997) Vid den första kontakten med företagen bad vi framför allt om en intervju med VD och i andra hand med en ekonomiansvarig. Efter ett tag förstod vi att de ekonomiansvariga var mer insatta i de frågor som vi skulle ställa, de flesta intervjuer genomfördes därför med företagets ekonomichefer. I vissa fall var VD och ekonomichef en och samma person, vilket är väldigt vanligt för småföretag.

Alla intervjuer genomfördes efter ett fastställt frågeformulär. Frågorna i frågemallen utformades på så sätt att de skulle fånga upp respondenternas helhetsbild om årsredovisningens nytta i förhållande till kostnad. Vidare ville vi med hjälp av våra frågor undersöka om respondenterna efterlyste regelförenklingar inom redovisningsområdet samt

hur sådana förenklingar skulle se ut. Innan frågeformuläret användes bekantade vi oss med den forskning som fanns på området för att se om de frågor som andra forskare hade ställt i sina undersökningar även kunde användas i vår studie. Även vår handledare ombads att titta på frågemallen. Allt detta borde ha höjt frågornas validitet och relevans. Frågeformuläret återfinns i bilaga 1.

Ordningen på frågorna varierade en aning vid de olika intervjutillfällena för att inte rubba spontaniteten i respondenternas svar. Några av våra respondenter önskade att ta del av frågorna i förväg för att få en uppfattning om studiens inriktning och för att kunna tänka igenom sina svar. Det bedömdes som positivt eftersom vi önskade att få så välgenomtänkta och sanningsenliga svar som möjligt. Intervjuerna varade cirka en timme och spelades in på band, vilket gav oss möjligheten att få all information fullständigt dokumenterad samtidigt som risken för bortfall av väsentlig information minimerades. Nackdelen med bandinspelning är att respondenten kan känna sig hämmad och spänd, vilket medför att de svar som ges inte blir sanningsenliga. Vi har dock aldrig tvingat på någon en inspelning utan alltid bett om tillåtelse innan, samtidigt som vi har lovat att alla respondenter kommer att vara anonyma i studien. Därmed anser vi att vi har minimerat nackdelarna med bandinspelning.

2.3.2 Sekundärdata

Med sekundärdata avses ett redan befintligt material som har samlats in i ett annat sammanhang. I begynnelsen av vår studie fann vi en artikel författad av forskarna Lisa Evans och Roberto di Pietra. Denna artikel utgör en sammanställning av forskning från olika europeiska länder som bland annat behandlar områden som ”för- och nackdelar med ett differentierat regelverk för SMEs” samt ”små och medelstora företags intressenter och deras behov”. Eftersom vi bedömde denna artikel som högst relevant för vår frågeställning, använde vi Evans och di Pietras källförteckning som en utgångspunkt för att samla in det forskningsmaterial som skulle vara relevant för vår undersökning. Denna insamling gjordes främst med hjälp av databaserna *Business Source Premier* och *Science Direct* samt med bibliotekskatalogen Gunda och den nationella katalogen Libris på Ekonomiska biblioteket vid Handelshögskolan i Göteborg. Likaså har sökmotorn Google använts flitigt. Vi har även sökt upp och kontaktat forskare via e-post och bett om att deras forskningsrapporter skickas till oss.

Annan typ av sekundärdata som vi har använt oss av är de förarbeten som ligger till grund för förslag till lagändringar samt förslag till ett nytt regelverk för små och medelstora aktiebolag. Denna information finns tillgänglig på Bokföringsnämndens hemsida. Ytterliggare information har hämtats ur ett antal artiklar i tidskriften *Balans*. Även tidigare kurslitteratur och andra studentuppsatser med anknytning till ämnet har studerats.

2.4 Empiristruktur och analysmetod

Efter varje intervjutillfälle transkriberades intervjumaterialet ordagrant och svaren delades upp i två dokument – ett för små aktiebolag och ett för medelstora. Eftersom några av företagen ville vara anonyma valde vi att använda bokstäver A-G istället för deras riktiga namn. Med utgångspunkt i huvudfrågorna i frågeformuläret valdes passande rubriker under vilka empirimaterialet sorterades. Sorteringen gick till som så att de svar som hörde till en viss rubrik färgmarkerades beroende på företagsnamnet, vilket medförde att varje företag fick sin egen färg. Därmed blev det avsevärt enklare att hålla olika företags åsikter isär. Samtidigt sållades och förenklades materialet genom att den information som vi inte ansåg vara av

betydelse för studien uteslöts. För att få en struktur samt underlätta en senare analys delades sedan svaren in beroende på företagsstorlek under varje rubrik. Under varje sådan del slogs respondenternas åsikter ihop med avsikt att skapa en överskådlighet och underlätta läsningen. För att neutralisera möjliga tolkningseffekter och för att göra läsningen mer intressant har vi valt att framställa empirin delvis med hjälp av citat. Vi har varit noggranna med att exakt översätta det respondenterna sa för att inte göra några felciteringar. I framställningen sker dock en selektion av citat, därför finns det risk att våra egna subjektiva preferenser oavsiktligt har påverkat vilka citat som valdes ut.

Analyskapitlet har samma struktur som empirikapitlet med skillnaden att avsnitten om kostnad och nytta kopplas ihop för att tydligt kunna se vilken av dessa delar respondenterna tycker överväger. Analysprocessen började med att de små och de medelstora företagens åsikter och synpunkter sammanställdes för att se likheter i deras svar och för att identifiera samband och mönster som senare skulle ligga till grund för våra slutsatser. När dessa likheter var identifierade gick vi tillbaka till den teoretiska referensramen för att hämta stöd och göra kopplingar till det som framkommit i empirin. Även de avvikande svaren presenterades och analyserades för att kunna skapa en total och nyanserad verklighetsbild. Det gjorde att både mönster och kontraster utkristalliserades, vilka sedan vägdes mot varandra för att kunna komma fram till giltiga slutsatser.

2.5 Studiens giltighet

När man använder sig av data av olika slag är det viktigt att ha ett kritiskt förhållningssätt till det insamlade materialet för att läsaren ska få en så korrekt bild som möjligt av studiens förutsättningar (Lundahl och Skärvard, 1999). Trovärdigheten i uppsatsen beror på valen som har gjorts under studiens gång och nedan redovisas det för validiteten och reliabiliteten av dessa val.

2.5.1 Validitet

Validitetskravet innebär att en undersökning ska mäta det den utger sig för att mäta, det vill säga undersökningens giltighet. (Eriksson och Wiedersheim–Paul, 1999) För att uppnå en hög validitet i det man skriver är det därför viktigt att ha en väldefinierad frågeställning. Lekvall och Wahlbin (2003) påpekar dock att det är väldigt svårt att bestämma om en mätmetod är valid eller inte. *”Istället får man på mer eller mindre subjektiva grunder försöka bedöma mätmetodens validitet,”* skriver de. Det är således viktigt med en kritisk inställning. Att vi bara har visat vårt frågeformulär för vår handledare innan den började användas vid intervjuer kan inte ses som tillräckligt, men det har i alla fall bidragit till att validiteten blivit en aning högre. Vidare anser vi att den information som vi fick från respondenterna svarar på vår valda frågeställning. För att vara säkra på att vi har uppfattat respondentens svar rätt, har vi i slutet av varje intervju bitt respondenten att summera samtalet genom att ta ställning till om nyttan med att framställa en årsredovisning överväger kostnaderna eller tvärtom. Även det faktum att resultat av vår studie stämmer överens med flera andra forskningsresultat är ett tecken på att studien har en god begreppsvaliditet.

För att öka validiteten har vi även försökt att få tag på respondenter som är mest kompetenta för att besvara våra frågor. Under arbetets gång har vi dock insett att respondenter i de företag som lämnar hela eller delar av arbetet med årsredovisningen till externa parter är mindre kunniga än de som har ekonomifunktionen på plats. Det kan ha lett till att validiteten i vissa

svar blivit lägre. Vi har dock ändå bedömt alla respondenters svar som värdefulla för studien eftersom det var företagets syn på årsredovisningens användbarhet som vi ville undersöka.

Säkerheten att intervjuobjektets svar alltid är valida kan inte garanteras till hundra procent då de kan minnas fel, försköna svaren eller ljuga (Lundahl och Skärvard, 1999). Vi har inte bedömt det som sannolikt att respondenterna hade någon anledning att ljuga eller försköna svaren eftersom det inte ställdes några känsliga frågor. Däremot är det väldigt troligt att vi inte har erhållit all väsentlig information på grund av vissa respondenters okunnighet. Det är tyvärr ingenting som vi kan påverka, däremot har vi inför varje intervju själva studerat den litteratur som finns på området för att öka vår egen förståelse för ämnet och därmed vara insatta i den problematik som råder i de mindre företagens redovisningsmiljö.

Validiteten handlar även om studiens generaliserbarhet och överförbarhet. För att kunna säga att studien har en hög yttre validitet måste resultatet från urvalet vara giltigt för den totala populationen. (Jacobsen, 2002) Eftersom vårt urval är ganska litet har studiens mål inte varit att dra några generella slutsatser av statistisk art. Syftet har snarare varit att de samband och mönster som vi kommer fram till i vår slutsats ska ge läsaren värdefulla insikter om den redovisningssituation som de svenska små och medelstora företag befinner sig idag.

2.5.2 Reliabilitet

Reliabilitet syftar på om undersökningen är tillförlitlig, det vill säga huruvida den innehåller systematiska fel (Andersen, 1998). För att kunna uppnå en hög reliabilitet måste studiens resultat vara oberoende av undersökare, vilket är väldigt svårt att uppnå i kvalitativa utredningar (Eriksson och Wiedersheim-Paul, 1999). Det föreligger t.ex. en risk att vi i intervjusituationerna kan ha påverkat respondenterna så att svaren inte är helt överensstämmande med deras faktiska uppfattning. Försök att undvika detta har gjorts genom att använda så kallad tratteknik, det vill säga att ingångsfrågan till ett område är generellt ställd för att sedan efterföljas av mer specifika frågor kring det som inte framkommer spontant (Lekvall och Wahlbin, 2001). En nackdel med en personlig intervju är det stora tolkningsutrymme som den ger upphov till. Det kan leda till att vår förförståelse och våra uppfattningar kan ha påverkat bearbetningen och analysen av det empiriska materialet. Tyvärr går det inte att undvika helt, eftersom vi alla färgas av vår bakgrund och erfarenheter, men det faktum att vi båda har varit närvarande vid samtliga intervjuer samt spelat in intervjuerna på band och sedan transkriberat dessa, har förhoppningsvis minskat risken för feltolkningar i största möjliga mån.

Det faktum att vi inte har bett respondenterna att läsa igenom det intervjumaterial som vi hade skrivit ner kan ha påverkat reliabiliteten negativt. Vi bedömde dock att det skulle vara för tidskrävande och inte uppvägas av den nytta som möjligtvis skulle erhållas från detta arbete. Det faktum att vi inte har bedömt våra frågor som invecklade och komplicerade har även det bidragit till att vi avstod från att lägga ner tid på det.

Reliabiliteten i undersökningen är även beroende av tidsaspekten och förutsätter att t.ex. attityden till ett visst ämne inte ändrar sig i framtiden (Dahmström, 2000) Det är inte helt osannolikt att uppfattningen angående nyttan och kostnaden med att framställa en årsredovisning förändras med tiden då den debatt som förs idag eller ökad kompetens inom ämnet kan påverka respondenternas åsikter vid en framtida likvärdig undersökning.

2.5.3 Källkritik

Källkritik syftar till att säkerställa att de källor som använts uppfyller de krav som nämns ovan, det vill säga validitet och reliabilitet (Eriksson och Wiedersheim–Paul, 1999). Primärdatans validitet och reliabilitet har diskuterats ovan. Sekundärdatans reliabilitet är hög eftersom den till största delen består av artiklar som är hämtade ur vetenskapliga tidskrifter. För att undvika förvanskningar har vi försökt att endast använda oss av förstahandskällor, i vissa fall har det dock inte varit möjligt på grund av att förstahandskällan var författad på ett språk som vi inte förstår. Vad gäller validitet kan den vara lägre på grund av att de forskningsartiklar som vi har använt oss av har blivit författade i andra länder och i annat syfte än det som är för handen i den aktuella undersökningen. Vi har dock inte hittat någon forskning i Sverige som skulle kunna vara relevant för ämnet, därför har vi ändå betraktat dessa artiklar som värdefulla för att kunna göra jämförelser och dra paralleller med det empiriska materialet som vi samlat in. Vidare har vi använt oss av dokument som är utgivna av statliga verk, vars trovärdighet kan antas vara hög. Artiklarna i tidskriften *Balans* är inte vetenskapliga men har ändå nyttjats för att få en aktuell bild av det ämne som ska undersökas. I några få fall refererar vi till vissa hemsidor. Även om vi inte har bedömt det som sannolikt så finns det ändå risk att dessa kan vara partiska.

3. Teoretisk referensram

I följande kapitel redogör vi för den utveckling som sker i små och medelstora företags redovisningsmiljö både i Sverige och internationellt. Det redogörs även för de användare som små och medelstora företag kan antas ha. Likaså behandlas det förhållandet mellan kostnad och nytta med årsredovisningen i ett mindre bolag. Kapitlet avslutas med att vi tar upp de fördelar och nackdelar med en differentierad redovisnings- och rapporteringsregelverk för SMEs som den samlade forskningen har identifierat.

3.1 Syfte med årsredovisningen

Enligt Bokföringslagen (BFL) ska alla aktiebolag, ekonomiska föreningar och alla företag av en viss storlek avsluta sin löpande bokföring med en årsredovisning (BFL 6:1). Årsredovisningens omfattning och innehåll beror på företagsstorlek och bestäms i Årsredovisningslagen (ÅRL). Samtliga svenska aktiebolag och ekonomiska föreningar är även revisionspliktiga. Årsredovisningar är offentliga handlingar och finns att tillgå hos Bolagsverket. (Thorell, 2003)

Thorell (2003) betonar att motivet bakom lagstiftningen på redovisningsområdet är att underlätta för alla parter att göra affärstransaktioner och att minska kostnaderna för transaktionens genomförande. Detta gynnar både företagen och samhället. Reglerna är också till för att skydda både borgenärer och ägare. Den övergripande målsättningen med årsredovisningen är att ge intressenterna en rättvisande bild av företagets ställning och resultat. Begreppet rättvisande bild beror, enligt Thorell, på vem användaren är och vilken information som efterfrågas. Det innebär att det är betydelsefullt vem årsredovisningen är upprättad för. Således är syftet med årsredovisningen att tillgodose de viktigaste intressenternas informationsbehov. (Thorell 2003)

3.2 Behovet av förenklingsregler för SME:s – Internationell syn

Enligt IAS-förordningen, som Europaparlamentet utfärdade i juli 2002, ska de noterade företag i de länder som är medlemmar av EU från och med den 1 januari 2005 upprätta sin koncernredovisning i enlighet med IFRS. Vad gäller de onoterade företagen får varje medlemsstat tillåta eller kräva att dessa utarbetar sina koncernredovisningar och/eller årsredovisningar i enlighet med IFRS (IAS-förordningen, artikel 5). Det huvudsakliga syftet med introduktionen av IFRS för noterade företag i EU är att höja kvaliteten på finansiella rapporter samt öka deras jämförbarhet och transparens, vilket borde sänka kostnaden för kapital och höja värdet på företaget. Vad det skulle få för effekt på onoterade företag har det däremot skrivits väldigt lite om (Jarvis, 2003). Många SMEs kan dock komma att bli indirekt påverkade av förändringen. I ett koncernförhållande kan ett noterat moderbolag t.ex. komma att kräva av dotterbolag att de redovisar enligt IFRS. Som anges i bakgrunden utgör de onoterade företagen en stor del av den totala andelen företag. Majoriteten av de onoterade företagen består i sin tur av små och medelstora företag (Jarvis, 2003).

Relativt få SMEs behöver idag följa fullständiga IFRS. Paul Pacter, ansvarig för IASBs SME-projekt, påpekar att bara två eller tre små länder i Europa kommer att kräva att alla organisationer och företag inom landet ska redovisa enligt fullständiga IFRS efter den första januari 2005. Fullständiga IFRS har först och främst utvecklats för att tillgodose de behov

som aktörerna på kapitalmarknaden har. Dessa aktörer utgör oskyddade borgenärer som är i stort behov av extensiv, tillförlitlig och jämförbar information om de noterade företagens ställning och resultat för att kunna fatta de rätta besluten. De flesta av Europas små och medelstora företag följer i dagsläget istället de redovisningsstandarder som har tagits fram av nationella normsättare och som är generellt accepterade i det land där företagen har sitt säte. (Pacter, 2004a)

Från början tyckte IASB att fullständiga IFRS skulle lämpa sig för alla typer av enheter eftersom syftet med finansiella rapporter i grunden är lika för alla. Senare insåg de dock att så inte är fallet på grund av att små och medelstora företag möter andra användarbehov och inte ser samma nytta med redovisning och rapportering som de stora. (Evans och di Pietra, 2005) IASB insåg dock efter hand att om de inte tillhandahåller ett hanterbart regelverk för SMEs, så kommer de enskilda nationella standardsättarna att göra det själva. Om varje land utvecklar sina egna förenklade regler för SMEs kan det förväntas bli en mycket stor variation i dessa reglers utformning. Risken skulle då vara stor att det enbart i Europa utvecklas ett tjugotal olika nationella adaptationer eller förenklingar av IFRSs som är tillämpliga för små och medelstora företag. (Pacter, 2004b) Resultatet av detta blir att användarna av redovisningsinformation får det svårt att jämföra rapporterade resultat mellan noterade och onoterade företag samt mellan onoterade företag i olika länder (Illingsworth och Perry, 2003).

Frågan som IASB ställde sig var då om de skulle ta ansvaret att bli den globala försörjaren av ett regelverk för SMEs eller om de istället skulle fokusera på de noterade bolagen och överlåta utvecklandet av SME-normer till andra. Oron var dock stor att de nationella normsättarna inte skulle följa IASBs föreställningsram vid utformandet av förenklingsregler för SMEs samt att dessa regler inte skulle möta användarnas behov och vara internationellt jämförbara. För att motverka detta bestämde IASBs styrelse år 2003 att organisationen skulle hitta lösningar för att förenkla fullständiga IFRS för användning av SMEs, samtidigt som dessa förenklade regler bör följa de grundläggande koncept som IFRS bygger på. (www.iasb.org)

Under resans gång som kom att kallas SME-projektet konstaterades det att för att kunna svara på vilka redovisningsnormer som behövs för små och medelstora företag krävs det en bedömning av vilka behov användare av småföretagens årsredovisningar har. Ett antal styrelsemedlemmar uttryckte att det behövs en mer omfattande studie kring detta ämne, antingen i form av en principskiss eller i form av en inbjudan att kommentera specifika ämnen. (www.iasb.org) Vid ett möte i januari 2005 enades styrelsen om att frågor kring värdering, omfattning av lämnade tilläggsupplysningar, utformning av finansiella rapporter samt när en transaktion ska tas upp i balans- eller resultaträkningen bör förenklas för SMEs. Dessa förenklingar bör endast utgå ifrån användarnas behov och de överväganden av kostnad och nytta som de mindre företagen gör. (www.iasplus.com)

I november 2005 gick IASBs styrelse igenom alla standarder med avsikt att eliminera komplexa valmöjligheter, minska omfattningen på standarderna samt på vägledning som inte är relevant för SMEs. Man enades även om att arbetsgruppen för SMEs skulle författa ett utkast till de viktigaste delarna i en principskiss som styrelsen ska betänka i januari 2006. Planen är att denna principskiss ska gå ut på remiss i mitten av 2006 och att de slutgiltiga standarderna för SMEs publiceras i mitten av år 2007. (www.iasb.org)

3.3 Behovet av förenklingsregler för SME:s – Svensk syn

Även i Sverige har diskussionen kring frågan om små och medelstora företag behöver enklare regler än de stora noterade företagen varit omfattande. Både Justitiedepartementet och Bokföringsnämnden har uttalat sig i ämnet.

3.3.1 Justitiedepartementet

Justitiedepartementet publicerade i november 2004 promemorian ”Förenklade redovisningsregler m.m.” (Ju2004/10672/L1) som även gick ut på remiss. Orsaken till promemorian är uppfattningen att det nuvarande regelverket på redovisnings- och revisionsområdet är svårt att överblicka och att reglerna i vissa fall är onödigt komplicerade. Just användandet av olika gränsvärden kan ha bidragit till detta. Under senare tid har också påpekats att lagstiftarens strävan efter enhetliga regler har lett till ökad, och ibland onödig, komplexitet i reglerna för de mindre företagen. Nya, komplexa regler, ursprungligen avsedda för börsföretagen, har trängt in i reglerna för de mindre företagen. Därför förefaller det vara nödvändigt att i högre grad än idag göra avkall på strävan efter enhetliga redovisningsregler och avstå från att anpassa redovisningsreglerna för de mindre företagen till de regler som ska gälla för de större företagen. (Justitiedepartementet, Förenklade redovisningsregler m.m., 2004)

I promemorian har det lämnats förslag till hur det svenska redovisningsregelverket kan göras mer överskådligt och enkelt att tillämpa. Ett exempel på de förslag som lämnas är att nya samordnade gränsvärden ska införas för vad som avses med mindre företag, nämligen att dagens 10/24-nivå² ersätts med 50/25/50-nivån³ från EG:s redovisningsdirektiv. Motiveringen är att vid utformningen av nya gränsvärden måste beaktas att svenska företag i allt större utsträckning konkurrerar eller samverkar med andra europeiska företag. Det talar för att svenska företag bör tillämpa redovisningsregler som i sina grunddrag överensstämmer med de regler som tillämpas i andra europeiska länder. (Justitiedepartementet, Förenklade redovisningsregler m.m., 2004)

Vidare skriver Justitiedepartementet i promemorian att även det materiella innehållet i lagreglerna måste övervägas. Det finns exempelvis anledning att se över reglerna om hur den löpande bokföringen ska gå till liksom de krav som lagen ställer på precision och detaljnivå i företagets årsbokslut. I några fall kan det ifrågasättas om inte vissa idag tvingande regler kan tas bort. En utgångspunkt i sammanhanget bör enligt Justitiedepartementet vara att företagets administrativa börda minskas så långt detta är möjligt utan att andra viktiga intressen eftersätts. (Justitiedepartementet, Förenklade redovisningsregler m.m., 2004)

3.3.2 Bokföringsnämnden

Bokföringsnämnden har lagt ner ett omfattande arbete på att anpassa de internationella redovisningsreglerna, ursprungligen avsedda för börsföretagen, till övriga företags behov. Sammantaget har detta inneburit en utveckling mot mer omfattande och mer komplicerade regler, i synnerhet på redovisningsområdet. Bokföringsnämnden har i sitt budgetunderlag för

² Dagens regler identifierar s.k. 10/24-bolag som mindre företag. Med detta avses 10 anställda och 24 Mkr i balansomslutning.

³ 50 anställda, 25 Mkr i balansomslutning och 50 Mkr i nettoomsättning. Företag som inte överskrider 2 av dessa värden räknas som mindre företag.

åren 2005-2007 beskrivit situationen så här: *”Framväxten av internationella redovisningsregler för de noterade företagen har satt press på de icke-noterade företagen. Svårigheten att finna tydliga skiljelinjer mellan noterade och icke-noterade företag har inneburit att reglerna för de små företagen har blivit för omfattande och komplicerade. Önskan att öppna möjlighet även för de icke-noterade företagen att tillämpa de internationella reglerna har inneburit att redovisningsreglerna i alltför stor utsträckning tillåter att företagen kan välja mellan olika redovisningsprinciper. Detta har i sin tur medfört svårigheter för företagen och andra som ska tillämpa reglerna. Dessutom har det inneburit att den finansiella informationen för icke-noterade företag blivit svårbegriplig.”*

Enligt Bokföringsnämnden finns det mycket som talar för att problemen kan lösas endast genom en ny inriktning på arbetet med normgivning för icke noterade företag. Nämnden överväger därför en ordning med särskilda regelverk för företag i fyra olika kategorier. Ett företags form eller storlek ska, enligt nämndens principskiss, avgöra vilket av regelverken som företaget får tillämpa. Företaget ska kunna välja att tillämpa ett mer avancerat regelverk än det som företaget genom sin storlek eller organisationsform primärt tillhör, men i så fall ska det tillämpa alla de regler som gäller för den kategorin. Vidare ska samtliga företag inom en koncern tillhöra samma kategori och alltså tillämpa samma redovisningsregler. (www.bfn.se)

År 2004 inledde BFN tillsammans med Skatteverket ett arbete med att ta fram ett samlat regelverk för företagen i den andra kategorin (www.bfn.se). En Aktiebolagsgrupp som bestod av två personer från BFN och tre från Skatteverket tillsattes. I april 2005 överlämnade gruppen en rapport (Dnr 407961-04/113 2005-04-11) om *Förenklingsförslag för mindre aktiebolag*. Denna rapport innehåller en beskrivning av de områden inom vilka förenklingar för företag som ingår i kategori två ska ske. Nedan ges en redogörelse för Aktiebolagsgruppens resonemang till varför förenklingar inom dessa områden ska komma till stånd.

Förenkling genom samordning av redovisnings- och skatteregler

Det finns många förklaringar till varför det finns skillnader mellan redovisnings- och beskattningsregler. Dessa skillnader gör att företagens arbete med att sköta redovisning och deklaration blir mycket mer komplicerat än vad det hade behövt vara. Grundorsaken till detta är att de måste tillämpa två regelverk som inom vissa områden inrymmer ganska stora skillnader.

Inom redovisningsdoktrinen har ett betydande intresse ägnats åt att klarlägga syftet med redovisningen utifrån ett intressentperspektiv. De huvudsakliga intressenterna för ett mindre företags årsredovisning är borgenärer och Skatteverket. I kategorin borgenärer inkluderas banker, andra långgivare, staten, kunder, leverantörer och anställda. Borgenärernas behov kan tillgodoses fullt med en traditionell redovisning och det finns inga avgörande skillnader mellan deras behov av finansiell information och Skatteverkets. För de båda är det viktigt att redovisningen är enkel att förstå samt att redovisningsreglerna håller god kvalitet, vilket minimerar risken för missbruk. Det är egentligen inte ett problem för beskattningen att man inom redovisningen betonar försiktighet på bekostnad av en mer korrekt resultatredovisning så länge det ställs krav på konsekvens.

Förenkling genom förbättrad pedagogik

Den struktur som idag finns på redovisningsreglerna skapar problem för användarna. Orsaken till dessa problem är att reglerna finns utspridda i olika normer och att det är svårt att avgöra

hur olika normer förhåller sig till varandra samtidigt som redovisningsreglerna är svårtillämpade. Dessa problem har uppstått genom att den kompletterande normgivningen vuxit fram under en lång tidsperiod och att någon samlad översyn inte skett. Orsaken till att redovisningsreglerna är svårtillämpade är att reglerna har utformats med utgångspunkt i internationella förlagor. Dessa förlagor är skrivna utan att ta hänsyn till små företags verksamhet. Kopplingen till den internationella normgivningen har emellertid också inneburit att förändringstakten blivit alltför hög.

Därför är det angeläget att arbeta fram ett samlat och heltäckande regelverk för mindre aktiebolag. Målet är att användarna endast ska behöva tillämpa ett regelverk som är samlat på ett ställe. Det är viktigt att vårda regelverket i fortsättningen, så att det inte åter växer över alla bräddar. För att regelverket ska kunna hållas kort krävs att tillämparna klarar av att lösa sin uppgift utan hjälp av ytterligare normgivning. Det finns risk att den nya normgivningen uppfattas som bristfällig, vilket kan leda till att informationen hämtas ur regelverken för de större företagen eller att normgivare samt andra närliggande organisationer uttalar sig i tillämpningsfrågor. Då har försöken att korta och förenkla regelverket misslyckats.

Förenkling genom begränsning av alternativ

Inom redovisningen finns det ofta flera olika tillåtna principer för att redovisa en viss transaktion eller för att värdera en post. En orsak till detta är de starka influenserna från internationella normgivare. Internationell normgivning bygger ofta på kompromisser och ett vanligt sätt att kompromissa är att tillåta flera alternativ. Att ha valfriheten kan vara mycket fördelaktigt för företag, men på redovisningsområdet för små företag har den medfört en del problem. Valfrihet motverkar t.ex. standardisering och den leder till att antalet regler ökar samtidigt som reglerna blir mer komplexa. Standardiseringen är nödvändig för att den finansiella informationen ska kunna användas som ett verktyg i olika samhällsviktiga funktioner. Utvärdering av finansiell information i mindre företag är, oavsett om det gäller kreditgivning eller beskattning, en masshantering eftersom både antal företag och beslut som grundas på den finansiella informationen, är många. Därför är det inte lämpligt att låta företagen själva välja redovisningsprinciper i alltför hög utsträckning.

Förenkling genom tydliga väsentlighetsregler

Målet med väsentlighetsregler är att företag som sällan ställs inför ett redovisningsproblem ska kunna bygga upp sin redovisning utan hänsyn till problemområdet. På så sätt kan företagets tid och kraft i redovisningsarbetet ägnas åt de poster som har större betydelse för den finansiella informationens kvalitet. De regler som föreslås med väsentlighetsprincipen som grund bygger på några olika metoder. Gemensamt för dessa metoder är att de utgår ifrån faktiska eller relativa belopp och konkret anger vad som ska gälla inom ett visst område. Företaget behöver inte pröva förhållandena i varje enskild situation, prövningen sker istället utifrån vad som normalt gäller i företaget. Beloppen som föreslås kan innebära att många komplicerade redovisningsproblem försvinner för företaget. De företag som kan tillämpa väsentlighetsregler är dock väldigt små.

Aktiebolagsgruppen är medveten om att gruppen mindre aktiebolag inte är homogen och att kategorin kan rymma både små och ganska stora företag. Företag med fler anställda och större omsättning kan ha fler redovisningsintressenter med större behov av mer precis finansiell information. Gruppens bedömning är dock att många större företag ändå har en okomplicerad affärsverksamhet och en begränsad ägarkrets. Behovet av information för många sådana företag kan därför tillgodoses av reglerna för mindre aktiebolag. Det kan också finnas företag som redan har utvecklat administrativa rutiner för att tillämpa ett mer kvalificerat regelverk med mer avancerade redovisningsprinciper. Dessa företag kan då av eget fritt val tillämpa ett

mer avancerat regelverk ifall de tycker att de inte har någonting att vinna på en förenklad redovisning.

3.4 Samlad bild kring ett mindre företags intressenter och deras behov

Företagets externa redovisning är den del av redovisningen som offentliggörs och som riktar sig till externa intressenter. Smith (2000) har identifierat långivare, leverantörer, kunder, konkurrenter, anställda samt stat och kommun som de viktigaste användarna av ett företags externa redovisning. De olika intressenterna har olika behov och ställer olika krav på den externa informationen. Omfattningen av informationsbehovet kan bland annat bero på användarnas redovisningskunskaper och kan därför även variera mellan individer i en och samma grupp. (Smith, 2000)

Bland intressenterna i stora företag intar ägarna en särställning eftersom dessa inte får någon garanterad ersättning, utan får nöja sig med det som blir över sedan övriga intressenterna fått sitt. För att få vetskap om storleken på denna ersättning är företagets externa redovisning därför av stort intresse för dem. (Smith, 2000) Däremot är ett mindre företags intressentkrets ganska liten. Detta beror bland annat på att företagets ägare och ledare oftast är en och samma person. När ägaren leder företaget uppstår det inte ett motsatsförhållande mellan ägare och ledning om omfattningen och kvaliteten på lämnad information. Ägarna besitter kunskap om verksamheten ifråga och har tillgång till all information om företaget via interna kanaler. Därför ger inte årsredovisningen någon aktuell information till dem och tillfredsställer inte deras behov. (Thorell 2003) Dessutom har dessa ägare/ledare ofta inte tillräckligt med kompetens för att förstå den redovisning som produceras för att uppfylla lagens krav (Collis et al., 2001).

Enligt Thorell (2003) beror antalet intressenter som ett företag har på företagets storlek. Harvey och Walton (1996) påstår i sin rapport *Differential Reporting - An analysis* att storföretagens årsredovisningar innehåller mer komplicerad information och används av en bredare användarkrets än små och medelstora företags årsredovisningar. Vidare hävdar författarna att dessa detaljerade årsredovisningar enbart orsakar merkostnad för små och medelstora företag. Även Riistama och Vehmanen (2004) menar att användarbehovet för årsredovisningar är olika beroende på företagets storlek. Användarna av ett mindre företags årsredovisningar är mest intresserade av företagets lönsamhet, betalningsförmåga, information om viktiga händelser från föregående år samt kvalitet på verksamhetsstyrning (ICAS, 1998).

Emellertid anser Thorell (2003) att det även för små familjeföretag måste finnas vissa minimikrav på lämnad information. Detta är främst på grund av förekomsten av andra externa intressenter än ägarna. (Thorell, 2003) I sin rapport *Small company financial reporting: Users and information needs* identifierar Paolini och Demartini (1997) två användarhuvudgrupper av lagstadgade årsredovisningar i små företag. Den första representerar allmänintresse och består av skattemyndigheter och banker. Den andra gruppen är företagsledningen. Dock behöver, enligt Thorell (2003), inte företaget vara särskilt stort förrän flera andra intressenter dyker upp som t.ex. kunder och leverantörer. Nedan redogörs det för de intressenter som ett mindre företag kan antas ha och för deras behov.

Stat och kommun/skattemyndigheter

Staten, i egenskap av skatteindrivare, har ett starkt intresse av företagets redovisning, men inte för att bedöma företagets framtid utan för att bedöma beräkningen av det skattepliktiga resultatet (Smith, 2000).

Långgivare

Banker och kreditinstitut har intresse av företagets redovisning för att kunna bedöma olika kreditrisker. Dessa risker kan uppskattas med hjälp av företagets nuvarande likviditet och soliditet. Förutom dessa två variabler har företagets framtida lönsamhetsutveckling stor betydelse för bedömningen av kreditriskerna. Lönsamhetsutvecklingen kan delvis bedömas utifrån den historiska utvecklingen som finns tillgänglig via företagets officiella redovisningar. (Smith, 2000)

Paoloni et al (2003) kom i sin studie om investerarnas informationsbehov fram till att den information som de externa rapporterna innehåller inte är tillräcklig och att ytterligare information måste tillkännages. Ekonomisk information är enligt Thorell (2003) en färskvara, därför kan informationen i årsredovisningen ha ett begränsat värde. En årsredovisning speglar förhållanden på balansdagen och i ett onoterat företag kan det ta upp till sex månader att framställa ett bokslut. Denna information blir då mindre aktuell och intressenterna måste på något annat sätt få kännedom om den aktuella situationen på företaget. (Thorell, 2003) Kunskapen om företaget som erhålls genom personlig kontakt blir då den viktigaste aspekten vid kreditgivning (Svensson Kling, 1999). Banker kan även inför större lån begära in ett preliminärt bokslut per den sista i föregående månad. Dock finns det inga lagregler som reglerar innehållet i den löpande uppdateringen av den ekonomiska informationen. (Thorell, 2003)

Företagsledning

Forskningen från Italien visar att även om årsredovisningar är accepterade av SMEs eftersom de krävs enligt lagen, så ses de inte som användbara verktyg för beslutsfattande, speciellt inte för externa användare. För några små företag uppfyller dock de lagstadgade årsredovisningar, eller snarare den information som behöver samlas in för att kunna framställa dessa, en del av ledningens informationsbehov. (Paoloni et al, 1999) Hussey och Hussey (1997) har också undersökt årsredovisningarnas användbarhet för verksamhetsstyrning. I deras studie hade företagsledare för små bolag rankat årsredovisningarna på andra plats av åtta möjliga som en betydelsefull informationskälla för företagsstyrning. Forskarna indikerar att ju större företaget är, desto mindre är dess beroende av informationen baserad på lagstadgad redovisning. Dessa företag utvecklar istället egna informationssystem för företagsstyrning. Även Thorell (2003) hävdar att företagsledningen är en av de viktigaste användarna av redovisningsinformation, som ses som ett hjälpmedel för att kunna styra verksamheten.

Det finns dock forskare som har kommit fram till att den lagstadgade årsredovisningen inte uppfattas som lika användbar för ledningens beslutsfattande som andra typer av information (Collis och Jarvis, 2000). Enligt John och Healeas (2000), ses lagstadgade finansiella rapporter inte som användbara för beslutsfattande eftersom bara ett fåtal ägare/företagsledare har riktig uppfattning om innehållet i dessa. De anser oftast att lagstadgade årsredovisningar inte kan ligga till grund för viktiga beslut och föredrar istället användning av olika interna beräkningar och kassaflödesprognoser (John och Healeas, 2000).

Kunder och leverantörer

Leverantörer, ifall de ger krediter, vill liksom långivarna veta om företaget är stabilt och kan betala för varor eller tjänster i tid. Kunder, om de har betalt i förskott, har intresse att bedöma om företaget kan uppfylla sina förpliktelser. Ofta har både kunder och leverantörer mer långsiktiga intressen för företaget eftersom en välutbyggt kontakt genererar förtroende och därmed underlättar samarbete. (Smith, 2000)

Redovisningens syfte är som sagt att tillhandahålla användbar information för företagets intressenter. Marriott och Marriott (1999) anser dock att de lagstadgade finansiella rapporterna misslyckas att möta två viktiga användargrupperns behov. Dessa två grupper utgörs av ägare som själva leder företaget och finansiärer. Vidare föreslår forskarna att det bör användas en anpassad redovisningsmodell för varje enskilt företag som tillhandahåller mer begriplig och skräddarsydd information. Collis et al (2000) anser att tonvikten i all reglering inom redovisningsområdet inte ska ligga på minskning av företagets kostnader utan att normgivare istället måste se till att de finansiella rapporterna blir mer användbara för företagets intressenter.

3.5 Nyttva vs kostnad

Mot bakgrund av den internationella utvecklingen mot alltmer komplicerade och krävande regler, inte minst vad gäller kraven på tilläggsupplysningar, framträder allt tydligare ett behov av ett förenklat redovisningsregelverk för de företag som inte ingår i målgruppen för IFRS (Thorell, 2003). Det har yttrats att denna utveckling har placerat en oproportionerligt tung börda på de mindre företagen, och kraven på regellättnader för dessa företag har ökat. Dessa krav baseras delvis på åsikten att den finansiella informationen som de mindre företagen lämnar ut är av begränsad nytta för företagets intressenter. (Collis et al, 2001) I onoterade företag finns inte alltid samma behov hos användarna av redovisningen som hos de börsnoterade bolagen. De noterade företagens redovisning används bl.a. av ägare, kapitalplacere, kreditgivare, anställda, finansanalytiker, finansiella rådgivare och finansiella journalister. Mot detta ska ställas de icke-noterade företagen som har en mer begränsad målgrupp för sin redovisning. Redovisningen i de icke-noterade företagen riktar sig främst till nationella intressenter och i de allra minsta företagen torde målgruppen vara ganska snäv. Företagets intressenter har dessutom möjlighet att erhålla selektiv information. (BFNAR 2000:2)

I en debattartikel i tidskriften Balans (1998) skriver Per Strandin, auktoriserad revisor, att redovisnings- och revisionsplikt kväver små aktiebolag och att småföretagens redovisnings- och kostnadsbörda blir alltmer större. *”Ett levebrödsföretag som sysselsätter endast ägaren måste följa samma regelsystem som Volvo eller Astra,”* menar Strandin (1998). Det finns inte enbart direkta kostnader som företagen bär. Årsredovisningslagen kräver också information i sådan utsträckning att konkurrenterna i många fall klart och tydligt kan utläsa konkurrenskänsliga uppgifter om bolaget, vilket gör det lätt att konkurrera ut svenska företag eftersom utländska företag inte behöver uppge samma information. (Strandin, 1998) Strandin konstaterar även att småföretag i övriga världen, som de svenska företagen ska konkurrera med, över huvud taget inte lämnar offentlig årsredovisning.

Även resultat av Collis och Jarvis (2000) studie antyder att storleken på företaget är en mycket betydelsefull faktor vad gäller företagets uppfattning om kostnad och nytta med finansiella rapporter. I deras studie uppfattade företag som hade en miljon pund eller mer i omsättning att nyttan övervägde kostnaderna medan de mindre företagen tyckte att det var tvärtom. Slutsatserna av studien genomförd av Knutson och Wichman (1984) visar att nyttan och relevansen med redovisningsinformation ökar med företagets storlek och att kostnaden för informationsframtagande i förhållande till företagets omsättning är högre för mindre än för större företag. Likaså enligt Lippitt och Oliver (1983) tycker både representanter från små företag och redovisningskonsulter att kostnaden med att producera finansiell information överväger nyttan för mindre företag. Thorell (2003) uttrycker det så här: *”Kostnaden för att upprätta en års- eller koncernredovisning enligt IAS/IFRS överstiger som regel med bred*

marginal nyttan hos användarna av de onoterade företagens årsredovisningar. För 90-95 procent av alla svenska företag framstår en IAS/IFRS redovisning som helt orealistisk och närmast meningslös.”

Produktion av redovisningsinformation är en ekonomisk aktivitet som har såväl en intäkts- som en kostnadssida. Intäktssidan är värdet av de förbättrade beslut som fattas på grund av att informationen är tillgänglig, och kostnadssidan är kostnaderna att producera, kommunicera och använda informationen. (Smith, 2000) I *IASB:s föreställningsram för utformning av finansiella rapporter* står det att läsa att nyttan med information bör vara större än kostnaden att tillhandahålla den. Att utöka, förbättra eller höja kvaliteten på redovisningsinformation så att den leder till bättre beslut räcker således inte. Det krävs dessutom att värdet av de förbättrade besluten är större än kostnaden för att utöka eller förbättra informationen. (Smith, 2000)

IASB noterar även att kostnaden med att lämna ut finansiell information inte alltid faller på den part som drar nytta av informationen (IASB:s föreställningsram). Nyttan kan ibland tillfalla även andra än dem för vilka informationen är avsedd. Intäkter och kostnader blir därmed ojämnt fördelade mellan företagets intressenter (Smith, 2000). Information som lämnas till långivare kan exempelvis medföra en lägre lånekostnad för företaget (IASB:s föreställningsram). Ett annat exempel är att företaget välter över kostnaderna för den förbättrade informationen på kunderna medan det är andra som drar nytta av de förbättrade besluten (Smith, 2000).

BFN menar att det är användarnas behov av redovisningsinformation som ska styra kraven i de allmänna råden på redovisningens innehåll och utformning (BFNAR 2000:2). Friedlob och Plewa (1992) påvisar dock att användarna oftast efterfrågar en utökad mängd av finansiell information snarare än en minskad sådan. Men även om nyttan med ökad information tillfaller dessa användare så är det företaget och dess ägare som bär kostnaderna förknippade med framställningen av informationen. Vid all utformning av redovisningsregler ska normsättarna därför ta hänsyn till de mindre företagens upplevda nytta i relation till kostnaderna med dessa regler, menar Friedlob och Plewa (1992). Om nivån på redovisningsinformationen kunde anpassas efter företagssituation, skulle de mindre företagens ägare kunna maximera den upplevda nyttan och producera endast kostnadsmotiverad information. (Friedlob och Plewa, 1992; se även Lippitt och Oliver, 1983)

Slutsatsen blir att såväl normgivare som de som upprättar eller använder finansiella rapporter måste vara medvetna om kostnads- vs nyttoproblematiken. Även om en kostnads- vs nyttoanalys inte för beslutsfattaren kan peka på vad som är bäst att göra, så kan den ge ett avsevärt förbättrat underlag för beslut och ställningstaganden i olika frågor. (Niklasson, 1990)

3.6 Argument för differentierad redovisning och rapportering för SMEs

Det första och mest använda argumentet som framförs är den tunga kostnadsbördan som de mindre företagen måste bära för att kunna följa de internationella reglerna (Collis et al, 2001). Till och med de stora noterade bolagen tycker att implementeringen av IFRS är väldigt kostsam. En studie bland 73 noterade företag i Belgien visade t.ex. att endast 22 procent av respondenterna tyckte att redovisning som produceras enligt IFRS ger ett positivt mervärde för företagets intressenter. (CBFA, 2004) Eftersom ett mindre företag har ett mindre antal intressenter blir implementeringskostnaden ännu högre för de mindre företagen. Ett mindre företag anställer oftast inte någon som sysslar med redovisningen utan köper denna tjänst

externt, vilket medför att arvoden ökar när regelverket blir större och mer komplext. De mindre företagen konfronteras sällan med svårbegripliga värderings- och upplysningsfrågor och saknar därför möjlighet att utveckla rutiner och skalfördelar jämfört med stora bolag som oftast har utarbetat processer och system som på ett smidigt sätt hanterar de återkommande transaktionerna. De stora bolagen kan även sprida de administrativa kostnaderna över större intäkter. Ett annat problem är att många av de kostnader som uppstår till följd av att företaget är tvunget att redovisa och rapportera enligt alla lagar och regler är indirekta kostnader som är väldigt svåra att påvisa och ännu svårare att mäta. En sådan indirekt kostnad är t.ex. utlämnande av konkurrenskänslig information. (Bollen, 1996)

De flesta är även överens om att stora företag har en större intressentkrets än de mindre. I ett mindre företag har de anställda t.ex. ofta en väldigt nära relation till ägarna och analytikernas/rådgivarnas roll är mycket begränsad eftersom företagets aktier inte handlas på en offentlig marknad. (Page, 1984) Inte heller allmänheten kan ses om en intressent bland annat på grund av att antal personer som ett mindre företag sysselsätter är väldigt litet. Som vi nämnt tidigare är dock kunskapen om de eventuella skillnaderna mellan ett litet och ett stort företags intressenter och deras behov endast fragmentarisk. (Collis et al, 2001)

Det tredje argumentet är att omfattningen av de beslut som fattas med hjälp av de stora företagens redovisning och rapportering är mycket större jämfört med de beslut som har sin grund i de mindre företagens externa rapportering. John och Healeas (2000) påvisar t.ex. att redovisningsinformation inte ses som användbar för de beslut som tas internt i företaget på grund av bristande kompetens hos företagsledningen. Stora bolag har även mer komplexa transaktioner och lämnar därmed ut tämligen invecklad information som kräver sofistikerade analyser medan de mindre företagen har ett mindre antal transaktioner vilka är mer lättbegripliga och inte kräver en omfattande reglering (Collis et al, 2001). Kan ett stort multinationellt bolag över huvud taget bli jämfört med ett fåmansbolag? I ett mindre företag är ägarförhållandena oftast väldigt långvariga och stabila, vilket gör att regelbundna finansiella rapporter inte är nödvändiga. Oftast är även företagsledaren/ägaren involverad och har insyn i hela verksamheten och har möjlighet att erhålla relevant och viktig information utan hjälp av komplicerade system. Han/hon är därför inte beroende av formell finansiell information och avancerade kontroll- och informationssystem. (Lipitt och Oliver 1983) Lipitt och Oliver (1983) menar likaså att mindre företag inte har tillräckligt med resurser för att kunna påverka normsättarna jämfört med stora företag som kan bedriva lobbyverksamhet med syfte att få sina behov tillfredsställda. Detta leder till att de små företagens behov hamnar i skymundan.

Ett mindre företags intressenter söker sig ofta till alternativa oberoende källor vid beslutsfattande, vilket utgör ytterligare ett argument för att ett förenklat redovisningsregelverk krävs för dessa företag. Att upprätta ett gott anseende genom en regelbunden personlig kontakt med de viktigaste intressenterna är viktigare än den historiska finansiella informationen om företagets ställning och resultat som måste produceras (Keasey och Watson, 1993). Till skillnad från ett publikt företags aktieägare kan ett mindre företags intressenter, som t.ex. banker, begära att få in den information som de behöver (John och Healeas, 2000). Vägrar företaget att lämna ut informationen, måste det räkna med högre kostnader (t.ex. kapitalkostnaden) eller riskera att motparten avslutar sitt samarbete med företaget. Om årsredovisningen inte är viktig som underlag för dessa intressenters beslut så är det kanske inte befogat att mindre företag behöver lämna ut detaljerad information om sina verksamheter. (Bollen, 1996)

Ytterligare ett starkt skäl till varför de flesta europeiska länder har uttryckt en motvilja mot fullständig harmonisering av redovisningsregler är det starka sambandet mellan redovisning och beskattning. En beräkning av skatt som baseras på finansiella rapporter sammanställda enligt IFRS skulle innebära att statens skatteinflöde var beroende av sådana beräkningsprinciper som staten inte kunde påverka. För att harmonisering av redovisningsregler ska bli verklighet krävs det även en harmonisering av skatteregler i Europa. (Vansteeger, 2005)

3.7 Argument emot differentierad redovisning och rapportering för SMEs

Det huvudsakliga argumentet emot olika regler för olika företag är behovet av universalitet. Redovisningen är till för att ge de externa intressenterna en rättvisande bild av företagets ställning och resultat. Det finns bara en rättvisande bild, vilket medför att det bara borde finnas en uppsättning av redovisningsregler. (Collis et al, 2001) De flesta länder har hur som helst redan utvecklat sina egna förenklade regler för SMEs eller håller på att göra det (Pacter, 2004 a).

Ett annat argument är kravet på jämförbarhet och reliabilitet. Barker och Noonan (1995/96) framhäver t.ex. att avregleringen innebär att det blir omöjligt att jämföra små företag med andra små företag i olika länder. Oron för att de nationella reglerna inte skulle möta kraven på tillförlitlighet och jämförbarhet samt inte tillgodose användarnas behov var en av de viktigaste orsakerna varför IASB beslutade att utveckla internationella standarder även för SMEs. För bolag som ingår i en koncern skulle tillämpandet av enhetliga redovisningsregler och principer på såväl koncern- som bolagsnivå underlätta framställandet av koncernredovisningen och därmed minska en stor del av administrationskostnaderna. (Vansteeger, 2005)

Det finns likaså en uppfattning att krav på bättre och mer omfattande redovisning är det pris som den som väljer att bedriva verksamheten i aktiebolagsform får betala. Fördelarna som i de flesta fall överväger nackdelarna är att företaget kan bedrivas utan personligt ansvar för ägarna och med en förmånligare finansiering. Detta kräver i sin tur att den finansiella informationen håller en hög kvalitet och att det finns regler som har till syfte att skydda bolagets motparter och andra. (Collis et al, 2001) Det innebär dock inte nödvändigtvis att ett differentierat regelverk för de mindre företagen skulle minska intressentskyddet eftersom små företag offentliggör sina externa rapporter upp till 12 månader efter räkenskapsårets slut, och det kan hända att företag i kris inte tillkännager de alls (Harvey och Walton, 1996).

Som sagts tidigare finns det inte tillräcklig med forskning för att med säkerhet kunna påstå att behov som ett litet företags intressenter har skiljer sig från ett större företags intressenters behov. Om behoven är likadana borde inte heller regleringen skilja sig åt. Normsättarna har till och med uttryckt en oro att om de små företagen får lämna en minskad mängd tilläggsupplysningar så kommer även de stora företag att kräva det samt att små företag kan komma att betraktas som undermåliga om deras redovisning sker på andra villkor. (Collis et al, 2001)

Det finns också forskning som visar att kraven på detaljerad rapportering inte alls ses som betungande av företagarna (Keasey och Short, 1990; ICAS, 2002). Tvärtemot ses framställningen av en årsredovisning som en konkurrensfördel i jakten på t.ex. kapital och längre kredittider (Keasey och Short, 1990; Joshi och Ramadhan, 2002). Det finns även uppfattning att redovisningen framställt enligt de internationella reglerna på ett bättre sätt

uppfyller den finansiella rapporteringens mål (Joshi och Ramadhan, 2002). I en studie av Collis och Jarvis (2000) framkom det att fördelen med finansiell rapportering var möjligheten att konfirmera och verifiera företagets resultat. Studien visade även att utelämnandet av viktig information som är tillgänglig för konkurrenterna inte sågs som en nackdel (Collis och Jarvis, 2000)

Ett annat starkt argument för fullständig harmonisering av redovisningsregler är att IFRS håller en väldigt hög kvalitet, högre än de flesta nationella regelverk. När variationen i värderings- och upplysningspraxis minskar, blir den finansiella informationen som lämnas ut mer förutsebar och tillförlitlig. Då standarden och kvaliteten på redovisningsinformationen ökar, minskar kostnaden för att skaffa fram kapital. (Ashbaugh och Pincus, 2000; Leuz och Verrecchia, 2000)

---

4. Empiri

I detta kapitel presenterar vi det insamlade materialet som ska ligga till grund för den analys som ska göras i nästa kapitel. Kapitlet inleds med presentation av respondenter och delas sedan in i fyra olika delar som representerar de kärnfrågor som uppsatsen syftar till att besvara.

4.1 Presentation av respondenter

Nedan presenteras de olika företagen som ingår i vår studie. Informationen om antal anställda, omsättning, summa tillgångar samt företagets verksamhet är hämtad från den elektroniska databasen *AffärsData Företagsfakta*. Anledningen till varför vi har valt att presentera företagen här är att en del av informationen som ges om de används senare i analysen av det empiriska materialet.

4.1.1 Medelstora

Företag A

Antal anställda: 45; Omsättning (tkr): 32 154; Summa tillgångar (tkr): 17 386.

Företaget är ledande inom området mobil bearbetning på plats hos kunden och utför uppdrag över hela världen. Dessutom utför bolaget reparationer och rekonditioneringar på plats i sin verkstad i Göteborg där de har stor bearbetningskapacitet. Bolaget ingår i en onoterad koncern. Bolaget sköter den löpande bokföringen självt, revisorstjänster köps externt. Vi har träffat företagets ekonomichef.

Företag B

Antal anställda: 35; Omsättning (tkr): 32 070; Summa tillgångar (tkr): 13 297.

Bolaget bedriver försäljning av företrädesvis kemisktekniska produkter som främst utgörs av tvätt- och rengöringsmedel. Produkterna försäljs framför allt till konsument direkt men även till företag. Bolaget ingår i en onoterad koncern. Bolaget sköter den löpande bokföringen självt, revisorstjänster köps externt. Vi har intervjuat den ekonomiansvarige som även är delägare i företaget.

Företag C

Antal anställda: 40; Omsättning (tkr): 186 969; Summa tillgångar (tkr): 20 455.

Bolagets verksamhet består av försäljning av biltillbehör, båttillbehör samt reservdelar, verktyg och fritidsartiklar. Bolaget ingår som fristående franchisetagare inom en företagsgrupp. Företaget köper alla redovisnings- och revisionstjänster externt. Vi pratade med VD:n /ägaren.

Företag D

Antal anställda: 39; Omsättning (tkr): 31 088; Summa tillgångar (tkr): 15 667.

Bolaget bedriver verksamhet med tillverkning av elektroniska styrsystem och kompletta truckar. Bolaget sköter den löpande bokföringen självt, revisorstjänster köps externt. Vi har träffat bolagets ekonomichef/delägare.

Företag E

Antal anställda: 45; Omsättning (tkr): 39 335; Summa tillgångar (tkr): 12 023.

Bolaget bedriver måleri- och byggtreprenader. Företaget köper alla redovisnings- och revisionstjänster externt. Vi intervjuade ekonomichefen/delägaren i företaget.

4.1.2 Små

Företag A

Antal anställda: 2; Omsättning (tkr): 2 298; Summa tillgångar (tkr): 1 604.

Bolaget sysslar med prototyputveckling och prototyp tillverkning av kalibreringsinstrument inom industriområdet och därmed förenlig verksamhet. Företaget lämnar allt arbete med redovisning och rapportering till externa parter. Vi har pratat med VD:n/delägaren i företaget.

Företag B

Antal anställda: 23; Omsättning (tkr): 39 079; Summa tillgångar (tkr): 12 760.

Bolaget bedriver verksamhet inom plåtslageri och ventilation. Företaget ingår i en mindre onoterad koncern. Företaget sköter den löpande bokföringen självt men köper konsult- och revisionstjänster i samband med bokslutet. Vi har träffat den ekonomiansvarige/delägare i bolaget.

Företag C

Antal anställda: 17; Omsättning (tkr): 17 225; Summa tillgångar (tkr): 13 162.

Bolaget tillverkar och säljer maskiner och utrustningar för pappersbruk och tryckerier och idkar därmed förenlig verksamhet. Bolaget är ett moderbolag som även har ett helägt dotterbolag. Företaget sköter den löpande bokföringen självt men köper konsult- och revisionstjänster i samband med bokslutet. Vi intervjuade VD:n/delägaren i bolaget.

Företag D

Antal anställda: 5; Omsättning (tkr): 14 741; Summa tillgångar (tkr): 6 946.

Bolaget utvecklar, tillverkar och marknadsför fiskbearbetnings- och produktionsmaskiner samt bedriver därmed förenlig verksamhet. Bolaget ingår i en onoterad koncern. Den löpande bokföringen sköts internt, det är bara revisorstjänster som köps externt. Vi har träffat företagets VD.

Företag E

Antal anställda: 3; Omsättning (tkr): 3 505; Summa tillgångar (tkr): 1 451.

Bolaget driver försäljning av avgasturbiner och högtrycksaggregat samt service i anslutning därtill. Bolaget ingår i en onoterad koncern. Företaget sköter den löpande redovisningen internt och köper endast revisionstjänster externt. Vi har träffat VD:n/ägaren/ekonomichefen i bolaget.

Företag F

Antal anställda: 8; Omsättning (tkr): 17 893; Summa tillgångar (tkr): 17 564.

Bolaget utvecklar och tillverkar filtersystem för avgasrening på fordon som startas och förflyttas korta sträckor inomhus. Bolaget är ett moderbolag till tre utländska dotterbolag. Företaget gör den löpande bokföringen självt och köper endast revisorstjänster utifrån. Vi har träffat den ekonomiansvarige i företaget.

Företag G

Anställda: 25; Omsättning (tkr): 18 721; Tillgångar (tkr): 4 170.

Bolaget bedriver partihandel med bränslen och kemiska produkter. Företaget gör den löpande bokföringen självt och köper endast revisorstjänster externt. Vi har skickat postenkät samt ställt kompletterade frågor per telefon till den ekonomiansvarige/delägaren.

4.2 Årsredovisningens nytta

Medelstora

Alla fem företag upplever en begränsad nytta med årsredovisningen som ett dokument. Dokumentet ses snarare som formalia som man skriver på, skickar till Bolagsverket och sätter in i en pärm. Inga interna beslut baseras på de historiska siffrorna som finns i årsredovisningen, det är bara en verifikation på hur det har gått för bolaget. Det som styr verksamhetsbesluten är istället de månadsvisa rapporterna som innehåller aktuella siffror och där t.ex. resultaträkningen får en mer detaljerad uppställning än den som krävs i årsredovisningen, vilket möjliggör en mer ingående analys.

Årsredovisningen görs huvudsakligen för att lagen kräver det och företagen försöker att uppfylla de minimikrav som regelverket ställer. Behov att lämna mer information än vad som krävs finns inte, då man inte ser årsredovisningen som något marknadsföringsdokument, menar företag A. I företag A, D och E används årsredovisningen i viss mån för att följa upp resultatutvecklingen över tiden. Men företag E påpekar att det inte behövs något bokslut för att kunna följa upp vinstutvecklingen, nödvändig data kan hämtas direkt från Justitia⁴ som räknar ut siffrorna för en.

Företag A framhäver att det är mest omvärlden som har nytta av årsredovisningen. Att redovisa en årsrapport som visar en stark ekonomisk ställning utgör alltid en fördel. Företaget självt gör t.ex. alltid en kreditupplysning på sina nya kunder. Alla kreditupplysningar bygger enligt företag A på en årsredovisning. Även om man inhämtar annan aktuell information om ett företag som man vill titta närmare på, så utgör årsredovisningen ändå ett viktigt instrument. I vissa fall har företaget även hämtat in en årsredovisning från någon konkurrent för att se hur stark motparten är. Årsrapporter som skickas in till Bolagsverket är den enda gemensamma informationen som man kan få på alla bolag. Det faktum att det finns en standard för hur saker och ting är t.ex. värderade och att den lämnade informationen är granskad och godkänd av en revisor skapar tilltro till årsredovisningen och gör den användbar som ett underlag för egna beslut, anser företag A.

Även om årsredovisningen som ett dokument inte är särskilt användbart så är arbetet med att ta fram årsredovisningen av nytta, menar företag E. Det faktum att revisorn går igenom hela bokföringen inför bokslutet ger en trygghet att saker och ting står rätt till i bolaget. Hela processen liknar intern revision och utgör en värdefull hjälp för kontroll av verksamheten.

Små

Alla respondenter inom gruppen små företag definierar en årsredovisning som ett dokument som sammanfattar hur det har gått för företaget, och enligt deras mening har den enbart med det förflutna att göra. *”Det som sedan kommer i årsredovisningen är inte överraskande, det känner man redan till,”* påpekar företag D. Vidare påstår samtliga respondenter att de inte brukar använda de egna årsredovisningar internt i företaget. Respondenterna talar om att framtidsfaktorn är viktig för deras verksamhet, därför baseras besluten på den senaste

⁴ Svensk Handelstidning Justitia erbjuder tjänster som behövs för att följa den ekonomiska utvecklingen av alla företag i Sverige

redovisningsinformationen som framställs månadsvis. Företag A, E och F hävdar, att genom att de har en väldigt enkel verksamhet, blir inkomster i förhållande till de fasta kostnaderna de viktigaste nyckeltal som företaget håller reda på under hela verksamhetsåret. Respondenten i företag E tillägger även: *”Jag tror att de flesta små företag styr sina verksamheter på liknande sätt eftersom deras mål inte är att samla på sig vinster utan önskan är att verksamheten ska gå runt,”*

Företagen A, D och E anser att en årsredovisning är till en viss grad missvisande på grund av att resultatet kan justeras, vilket medför att årsredovisningen inte avspeglar hela sanningen om företagets ekonomiska verklighet. *”De flesta årsredovisningarna återspeglar det man vill att staten ska få eller inte få in i form av skatt och talar inte mycket om själva företaget. Förra året redovisade vi t.ex. en förlust medan vi i själva verket gick med vinst,”* framför företag E. Företag A hävdar att en sådan redovisning även kan vara farlig för ett företag som är i behov av stöd, eftersom den registrerade förlusten eller det ringa vinstbeloppet leder till att företaget får sämre kredit- och lånevillkor. Företaget D tycker att årsredovisningen enbart kommer till nytta för företaget då man kan visa upp ett bra resultat för banken.

4.3 Hur ser företagen på kostnaden att framställa en årsredovisning?

Medelstora

Vad gäller kostnaderna skiljer sig respondenternas svar åt. Företag B och D tycker att framställningen av en årsredovisning kostar alldeles för mycket jämfört med den begränsade nyttan som företagen har av den. I fyra av fem företag utgör bokslutsarbetet den största delen av de kostnader som krävs för att framställa en årsredovisning. Framför allt är det framtagande av underlag till noterna som är onödigt tidskrävande och kostsamt, anser företag B. Både företag B och D menar att de inte skulle sammanställa någon årsredovisning om det inte skulle vara lagstadgat. Det skulle istället räcka med den redovisning som görs löpande, det är ju ändå den som ger kontroll och en översikt över bolagets ekonomiska ställning och utgör ett underlag för interna beslut. Om redovisningen gjordes enbart i eget intresse skulle både företag B och D spara uppskattningsvis mer än hälften av de kostnader som framställandet av en årsredovisning kräver. Båda företagen nämner att de skulle ha behållit vissa rådgivningstjänster och låtit revisorn titta på räkenskaperna med jämna mellanrum för att få en objektiv syn på siffrorna. Rent allmänt är både företag B och D för avskaffning av revisionsplikten. *”Revision har ingen kvalitet ändå, revisorn lägger inte ner mycket kraft på ett sådant litet bolag som vi, eftersom konsekvenserna är väldigt få och små om det skulle hända nåt,”* berättar företag B. Båda bolagen tycker således att kostnaderna med framställandet av en årsredovisning överväger nyttan med den. Det skulle fullkomligt räcka med den löpande redovisningen som sammanställs internt. Ingen av företagen tittar på andras årsredovisningar och de tycker inte heller att intressenterna av deras egen årsredovisning skulle vara lidande om det inte fanns en offentlig årsredovisning att tillgå, eftersom dessa alltid kan kontakta företaget och på så sätt förse sig med den aktuella informationen.

De andra tre företagen, A, C och E, ser inte framställandet av en årsredovisning som särskilt betungande eller kostsamt. Om framställandet av en årsredovisning inte var lagstadgat utan gjordes i eget intresse skulle företag C göra en ordentlig årsredovisning ändå, inga kostnader skulle sparas. Även revisionen skulle behållas eftersom den ger en status åt företaget. Även företag E skulle göra årsredovisningen i lika stor utsträckning, eftersom arbetet med den ses som någon slags internrevision som genererar kontroll och överblick över bolagets ekonomi. Företag A berättar att de gärna skulle komma ifrån arbetet med formalia och den del av revisionen som går till granskning av årsredovisningen som ett dokument. Kostnaden som

därmed skulle sparas är dock väldigt liten. Arbetet med och sammanställningen av noterna skulle även det utgå eftersom det bara är de externa intressenterna som har nytta av dem. Mycket av det andra, som t.ex. värdering, inventering, avstämning och periodisering, skulle finnas kvar. *"Vitsen med redovisningen är att ha kontroll över verksamheten, så helt utan redovisning skulle vi inte klara oss,"* menar företag A. Alla tre företagen anser alltså att nyttan med en årsredovisning överväger kostnaden med att ta fram den. Företag A påpekar att *"även om det egna företaget skulle spara en del utgifter på att inte sammanställa en årsredovisning så är man ju själv en intressent av andra företags finansiella rapporter och skulle bli lidande om inte dessa fanns att tillgå"*. Samma respondent framför vidare att som läsare av andras årsredovisningar vill man vara anonym och därför är det väldigt bra med en offentlig årsredovisning som när som helst kan beställas fram.

Små

Företagen D, E och G anger att den största delen av kostnaden för att framställa en årsredovisning utgör revisorsarvode. Företagen A och B uppskattar att kostnader för bokslutsarbete och revision är ungefär lika stora. Företag F har ingen uppfattning om kostnadsfördelningen eftersom de betalar en klumpsumma till revisionsbyrån. Det är endast företag C som uppger att bokslutsarbetet kostar mer än revision. Samtliga företag anser att revision inte uppfyller någon funktion för deras verksamhet och de är ense att de skulle överge revision om den inte var lagstadgad. *"Revisorn har ingen aning om vad han håller på med eftersom för honom är det bara en massa siffror. Revisorn vet inte vad varulagret är värt och måste därför lita på den uppskattning som företaget gör,"* berättar företag D.

Företagen A, B, C och F anlitar externa konsulter för att kunna genomföra bokslutsarbetet. Företagen A och B uppskattar konsulttjänsterna och skulle behålla dessa i lika stort utsträckning, oavsett om årsredovisningar enbart skulle framställas för deras egen skull. Vidare anser A och B att konsulterna håller företaget uppdaterat och höjer kvaliteten på redovisningen. Även företaget D medger att de kunde spara en del pengar genom att låta en konsult sköta bokföringen istället.

Dock var de samtliga respondenterna överens om att informationsmängden i en årsredovisning inte behöver vara så omfattande som den är. Företagen A, E, F och G skulle begränsa årsredovisningen till den informationen som behövs för att kunna sköta sin verksamhet. I det fallet skulle företag F ha gjort bokslutet självt med delvis hjälp av en extern konsult. Företagen C och D skulle kunna sköta sin redovisning internt och nöja sig med att stämma av vissa belopp. Företag G skulle lägga mindre timmar på utformning och inte ta hänsyn till små belopp vid periodiseringar. Dessutom skulle företag G begränsa sin årsredovisning till framtagandet av balans- och resultaträkning och därmed överge tilläggsupplysningar helt. Även företag B vill undvika att lägga tid på att redovisa noter som handlar om miljö, jämställdhet och sjukfrånvaro.

Samtliga företag anser att de kunde spara om en årsredovisning framställdes enbart med syfte att uppfylla deras verksamhetsbehov. Företagen A, B och G skulle spara en del resurser och företag F uppger att deras nuvarande kostnad skulle ha halverats. Företagen C, D och E påstår att hela kostnaden skulle kunna sparas in. Sammanfattningsvis uppger alla respondenter att kostnaden för framställningen av en årsredovisning definitivt överväger nyttan för deras företag. Enligt dem måste en del av kostnaden minska för att kunna uppnå en balans mellan dessa två aspekter.

4.4 Årsredovisningens användare

Medelstora

Alla fem företag nämner banken som den viktigaste intressenten. Företagen C och D påpekar dock att bolaget har tätare kontakt med banken än enbart en gång per år. Det kan gå upp till ett och ett halvt år innan en ny årsredovisning når intressenterna, vilket medför att siffrorna i årsredovisningen är allt annat än aktuella. *”Man hinner gå i konkurs inom denna tidsperiod,”* säger företag D. Därför är banken mest intresserad av förhandsinformation, vid nya lån eller om det finns osäkerhet kring resultatet kan banken begära en rapport om företagets ställning och resultat per den sista i månaden. Företag A som ingår i en större koncern säger att de har en koncerngemensam bank som är mindre intresserad av de enskilda dotterbolagens årsredovisningar, det är istället koncernredovisningen som står i fokus.

Företagen A och D ser även kunder som intressenter av bolagets årsredovisning. Företag A säger att det sker mest vid offertgivning inför ett större projekt. För att minska risktagandet är det viktigt för kunden att veta att företaget har en finansiell styrka att klara uppdraget. Då företaget tillhör en koncern blir dock koncernens årsredovisning intressantare att studera. Genom att företaget ägs av ett större bolag kan det visa att det finns en finansiell styrka bakom och på så sätt ta på sig en större affär än vad annars skulle vara fallet. Respondenten i företag A påpekar även att för ett mindre företag är en årsredovisning ännu viktigare vid upphandling av ett jobb för den blir då ofta det enda som intressenterna kan gå på.

Företagen B och C framför att deras kunder inte är intresserade av årsredovisningen. Företag B och C har privatpersoner som kunder och de har svårt att tro att dessa har något som helst intresse att titta på bolagets räkenskaper. Företag E påpekar att de arbetar långsiktigt med sina kunder och har ramavtal som sträcker sig över två till fyra år. När en ny upphandling görs begär kunderna in andra dokument istället för en årsredovisning. Bland annat efterfrågas det en blankett från Skattemyndigheten som bekräftar att bolaget inte har några skatteskulder. Kunderna begär även ett utdrag ur årsredovisningen från Justitia, så att de slipper fördjupa sig i hela dokumentet.

Ingen av de fem företagen ser leverantörer som användare av årsredovisningen. Samtliga företag har långsiktiga relationer med sina leverantörer som vet att företaget ifråga är pålitligt. Möjligtvis om det skulle komma in nya leverantörer så skulle de vara intresserade av årsredovisningen, menar företag B.

Företaget A framför att Pensionsregistreringsinstitutet som registrerar företagets pensionsutfästelser och beräknar pensionsskulderna utgör en intressent av bolagets årsredovisning. Konkurrenterna ses som möjliga intressenter endast av företag D. Flera företag påpekar dock att årsredovisningen är en officiell handling och att inte alla intressenter vänder sig till företaget för att inhämta erforderlig fakta. I många fall vill intressenterna vara anonyma och hämtar informationen själva direkt från Bolagsverket.

Små

Samtliga respondenter uppger att de utöver det obligatoriska utskicket till Bolagsverket skickar sina årsredovisningar till sin bank. Företaget D berättar att de även lämnar uppdateringar till banken kvartalsvis. Företagen A, C och E uttrycker tvivel om att bankerna har så stor nytta av företagets årsredovisningar eftersom informationen då inte är lika aktuell. *”Jag tror inte att bankerna använder sig av årsredovisningar när de vill få fram den aktuella informationen. De går snarare på Kronofogdens och Skatteverkets upplysningar.*

För att få kännedom om ett företag har stora utestående lån tar de även kontakt med andra banker,” menar företag E.

Samtliga respondenter påstår att varken kunder eller leverantörer har visat intresse för deras årsredovisningar. Detta på grund av att företagen har långa förtroenderelationer med sina affärspartners. Alla respondenter uppger att de själva inte har ständig kontroll på kundernas och leverantörernas finansiella ställning. Företag C, D, E och G tar kreditupplysningar på sina kunder endast då affärer äger rum för första gången. Företag D påpekar även att på grund av att det finns ett antal tillåtna valmöjligheter, ger siffror i årsredovisningar inte alltid en rättvisande bild av företagets ställning och resultat. *”Det går ju alltid att få till siffrorna lite som man vill,”* säger respondent D. Företag F gör inga kreditupplysningar alls eftersom den eventuella förlusten på grund av utebliven betalning understiger kreditupplysningsbolagens avgifter. Företag A har inget behov av att kontrollera sina få stora kunder eftersom bolaget på grund av sina specifika produkter är till stor del beroende av dessa kunder. Det är enbart företag B som begär och går igenom årsredovisningar från sina nya samarbetspartners och nya småkunder.

4.5 Efterlyses regelförenklingar inom redovisningsområdet?

Medelstora

Även här skiljer sig företagens åsikter åt. Respondenten i företag C, som lämnar allt arbete med redovisning, även det löpande, till externa parter, är väldigt nöjd med situationen som den är. Revisorns och bokföringsfirmans tjänster tycks vara billiga om man ser till den totala kostnadsmassan och nyttan som företaget erhåller från dessa, bolaget behöver inte heller bekymra sig och hålla reda på alla uppdateringar och förändringar inom redovisningsområdet. Även företag E lämnar allt arbete med bokslut och framställning av en årsredovisning till en revisionsbyrå och kan därför inte peka ut några besvärliga regler i samband med det. Företaget efterlyser istället förenklingar inom skatteområdet. *”Vissa skatteregler är både krångliga, besvärliga och rent ologiska,”* menar företaget E. Enligt företaget kostar framställning av årsredovisningen en del pengar, men det är bara en gång om året som den behöver göras. Inte heller respondenten i företag A upplever arbetet med årsredovisningen som särskilt betungande, eftersom han har arbetat med det rätt länge och även själv varit revisor. *”Siffermaterialet följer den standard som finns, det är lika från år till år. Har man gjort det några gånger så går det att göra rätt fort och smidigt, man vet var man ska hämta alla siffror ifrån. Det är endast finansieringsanalysen som kan bli lite knepig då det skett större förändringar i verksamheten,”* berättar företag A. Företaget menar även att de inte hela tiden behöver hålla sig à jour med alla förändringar, utan det är revisorerna som upplyser bolaget om alla nyheter och uppdateringar inom redovisningsområdet. Samtidigt påpekar samma respondent att han arbetar i ett företag som har en egen kompetens inom redovisningsområdet, vilket inte mindre bolag brukar ha. *”Om kompetensen inte finns i bolaget utan köps in utifrån, är det förståeligt att man upplever att redovisningsreglerna är för krångliga.”*

Företag A framför också att alla förenklingar innebär att en del av informationen måste tas bort och att den följaktligen blir mer knapphändig. Då tappar årsredovisningen sitt syfte. Därför tycker företaget att årsredovisningen ska förbli som den är. *”Årsredovisningen är ju ett krav som externa intressenter ställer på företaget. Om man ser till arbetsmängden skulle företaget helst slippa den helt och hållet, men det är inte realistiskt att tycka så,”* menar företag A. Företaget anser att de själva utgör en extern intressent i vissa lägen och tittar på andra bolags årsredovisningar. I det läget vill man ha så mycket information man kan få om

ett visst bolag, mycket mer än det finns tillgängligt. När företaget självt inhämtar information om andra företag upplevs det ofta att årsredovisningen innehåller för lite information för att göra en mer ingående analys och bedömning.

Företagen B och D tycker dock att redovisningsreglerna bör förenklas för mindre företag. Företag D tycker att områden som lagerinventering och värdering samt pågående arbete är för invecklade. *”Det blir bara krångligare och krångligare, och revisorn kommer allt oftare på besök,”* tycker företag D. Företag B tycker att det mest besvärliga är att hålla isär alla regler. *”Man gör mycket rakt ur huvudet eftersom det finns så mycket där. Då det inte finns ett regelverk tar man lite ifrån alla. Man skriver i årsredovisningen att man håller sig vid ett regelverk, men i själva verket använder man sig av fler redovisningsprinciper. Gränsen mellan ”att hämta vägledning” och ”att tillämpa en norm fullt ut” blir väldigt diffus,”* säger företag B. Företaget efterlyser därför ett regelverk med råd och principer. Även tre av de andra företagen tycker att alla regler borde finnas i ett dokument eftersom det ska vara så lätt som möjligt att tillgodogöra sig informationen. Företag B och D anser vidare att framtagandet av underlag för noterna är för tidsödande och fullständigt onödigt då företagen inte har några riktiga externa intressenter. Exempel på besvärliga noter som ingen har någon nytta av är enligt företagen B och D sjukfrånvaro, företagsledarnas lön samt leasingavtal.

Vad gäller frågan om redovisnings- och skatteregler behöver samordnas tycker bara företaget D att det skulle underlätta, medan de andra fyra anser att det inte är något märkvärdigt att ha två olika rapporteringssystem. *”Man är ändå så van att hålla isär dessa två,”* säger företaget B. På frågan om företagen efterlyser mindre antal tillåtna alternativa redovisningsprinciper skilde sig svaren åt. I företag A är det koncernstaben som styr vilka redovisningsprinciper som bolaget ska använda sig av. *”Tydligare och enklare regler skulle vara mer av nytta för ett företag som inte har ekonomifunktionen på plats och där företagsledningen har att jobba med mycket annat än bara ekonomi. Så fort det finns ett val så måste man sätta sig in i alla för och emot, vilket är dyrt och tidskrävande,”* menar företag A. Företag B och D tycker att, även om det ibland kan vara fördelaktigt att ha en möjlighet att välja bland olika redovisningsprinciper, är klara regler ändå att föredra. Företag E anser dock att det är bra att valmöjligheter finns kvar, eftersom det kan finnas en mening med att ha lite rörelsefrihet. Företag C har inte svarat på frågor som har med redovisning och regelförenklingar att göra eftersom allt arbete med den lämnades till en redovisningsbyrå.

På frågan om företagen skulle vilja omfattas av några beloppsmässiga undantagsregler svarar alla fem företag att det inte skulle vara aktuellt på grund av deras storlek. Om ändå regelförenklingar för de mindre företagen skulle komma till stånd så tycker alla fem respondenter att de gränsvärden som Bokföringsnämnden föreslår för kategori två är rimliga kriterier för ett mindre bolag. Tre av fem företag anser dock att regelverket bör förenklas ytterligare för fåmansbolag eftersom dessa har få resurser och en väldigt begränsad kompetens inom redovisningsområdet.

Små

Företagen har delvis olika uppfattningar om vad som upplevs mödosamt vid framställandet av deras årsredovisningar och vilka förenklingar/regeländringar de efterlyser. Företag B, C och G upplever att det är svårt att hålla reda på alla nya ändringar och anser att regelverket är för stort och svårtolkat, speciellt när det gäller frågor kring skatteberäkningar. Företag E tycker att uppställningen av årsredovisningen är ologisk och inte fungerar lika bra för alla företag. Även företag B och G delar den uppfattningen och anger att krav på vissa

tilläggsupplysningar i form av noter är överflödiga. *”Årsredovisningen är besvärlig eftersom den ska framställas på ett speciellt sätt med alla tilläggsupplysningar,”* säger företag G.

Företagen A, C och E anser att värdering och redovisning av lager är både krånglig och orättvis. Anledningen till det är att deras varor är specifika och kan ligga i lager i flera år innan de kan säljas, vilket inte alltid är säkert. Vidare framför företag E att det skulle underlätta om de reservdelar som är svåra att sälja kunde kostnadsföras direkt, sedan vid försäljningen kunde företaget betala skatt på hela försäljningspriset. Företag E tycker även att små företag bör av kostnadsskäl befrias helt från framställningen av en årsredovisning. *”Det är klart att kostnaden överväger nyttan, och jag ser fram emot att krav på att framställa en årsredovisning försvinner. Jag skattar hellre för de pengarna, då får man lite över i alla fall. Årsredovisningen uppfyller ändå ingen funktion för oss”.* Enligt respondenten i företag E skulle det fullständigt räcka med en deklaration till Skatteverket. Även banker kunde nyttja samma informationskälla eftersom de ändå gör sina bedömningar utifrån det belopp som tas upp till beskattning.

Företag C föreslår att små företag bör få mer tid på sig och redovisa för två år i taget. Denna åtgärd skulle reducera kostnaderna till hälften och det redovisade resultatet skulle på så sätt bli både jämnare och mer rättvist. *”För de intressenter som vill erhålla någon slags finansiell information kan företaget göra en preliminär rapport,”* menar företag C. Både företag C och E efterlyser mer flexibilitet vad gäller värdering och redovisning av pågående arbete. *”Regler kring pågående arbete och lagervärdering behöver definitivt förenklas, eller de bör åtminstone göras mer anpassningsbara,”* säger företag E. Vidare berättar samma respondent att kraven på att företaget måste tillämpa successiv vinstavräkning flera gånger har försvårat situationen för hennes företag: *”Ibland har vi varit tvungna att be kunden att vänta till januari på grund av dessa svårigheter. Redovisningsregler ställer ibland till problem både för oss och för kunderna.”* Respondenterna i företag D och F kunde inte ange några svårigheter med regelverket eftersom det inte var de som skötte redovisningen i företaget.

Företagen B, C, E, F och G tycker att samordning av redovisnings- och skatteregler samt samling av alla regler i ett och samma dokument är logiska åtgärder som skulle underlätta för deras företag och därmed spara en del resurser. *”Eftersom vi inte kan hålla reda på alla uppdateringar är vi tvungna att anlita extra revisorstjänster för att få veta om nyheterna inom redovisningsområdet. Det blir dyrt för företaget. Samordnade skatte- och redovisningsregler skulle minska problematiken vid regeltolkningen,”* kommenterar företag E. Att ha mindre antal tillåtna alternativa redovisningsprinciper skulle förenkla mycket, anser företag B, C, E, F och G. Enligt respondenten i företag F är det viktigt att ha färre valmöjligheter: *”Det ska finnas en klar riktlinje att gå efter när man gör ett bokslut.”* Samtliga respondenter vill ha tydliga beloppsmässiga undantagsregler och anser att dessa skulle minska företagens kostnadsbörda, vilket skulle medföra att det finns mer tid för att sköta den övriga verksamheten. Företagen A och D har inte kunnat uttala sig om åtgärder som BFN planerar att vidta kommer att minska företagens kostnader. Orsaken till det är att bokföring och redovisning ligger utanför deras kompetens.

Angående frågan om vilka företag som skulle behöva regelförenklingar har respondenterna skilda åsikter om. Generellt sett anser företagen B, C och G att BFN:s gränsvärden för företag i kategori två är befogade. Företagen A, D, E och F tycker dock att spridningen inom kategorin är för stor. *”Jag tror inte att alla företag i kategori två efterlyser de förenklingar som BFN har föreslagit,”* kommenterar respondent F. *”I större företag finns det oftast en separat ekonomifunktion som kan klara av mer arbetsbelastning,”* anser företag E.

5 Analys

I följande kapitel kopplas det empiriska materialet och den teoretiska referensramen samman. Rubrikerna är samma som i empirikapitlet förutom att avsnitten om årsredovisningens nytta samt kostnad kopplas ihop för att ge en helhetssyn över vilken av dessa delar överväger. Analysen lägger sedan grunden för de slutsatser som presenteras i det sista kapitlet.

5.1 Nyttan vs kostnad med årsredovisningen

Inget av företagen, varken medelstora eller små, upplever att årsredovisningen som ett dokument genererar någon nytta för företagets egen interna verksamhet. Samtliga respondenter säger även att årsredovisningen inte används som underlag för interna beslut eftersom den endast innehåller historisk information. Det är istället de månadsvisa rapporterna med aktuella siffror som all analys samt ledningens beslut baseras på. I de små företagen som bedriver en väldigt enkel verksamhet är det endast ett fåtal lättbegripliga nyckeltal, vilka till största delen är kopplade till intäkter i förhållande till de fasta kostnaderna, som hela verksamhetsstyrningen grundas på. Detta är i enlighet med de studieresultat som Collis och Jarvis (2000) har kommit fram till, nämligen att lagstadgade finansiella rapporter inte uppfattas som lika användbara för ledningens beslutsfattande som andra typer av information. Dugdale et al (1998) menar att lättnadsregler som syftar till att lätta på mindre företags redovisningsbörda kan leda till knappare information och därmed minskad kvalitet på de mindre företagens drift och ledning. Vi har dock inte sett något stöd för detta påstående i vår studie eftersom alla respondenter har uttalat att årsredovisningen inte utgör någon hjälp för att leda företaget.

Även studier gjorda av John och Healeas (2000) och Collis et al (2001) påvisar att redovisningsinformation inte ses som användbar för beslutsfattande och att bara få företagsledare begriper sig på de externa rapporternas innehåll utan ser dessa snarare som något som produceras för att fullgöra ett lagstadgat tvång. Samtliga respondenter har påpekat att årsredovisningen görs huvudsakligen för att lagen kräver det, men ingen av företagsledarna har erkänt rakt ut att de inte har en riktig uppfattning om innehållet i årsredovisningen. I de fall då vi intervjuade företagets VD, vilket skedde i fyra fall av tolv, observerade vi dock att ingen av de kunde svara på de frågor som hade anknytning till redovisning samt regleringen inom denna, med hänvisning till att det inte var de som tog hand om det. Bristande kompetens kan vara en möjlig förklaring till varför årsredovisningen inte upplevs att ha någon nytta.

Tre av de små företagen påpekar att nyttan med årsredovisningen är begränsad eftersom resultatet kan justeras helt lagligt, vilket i de allra flesta fall grundas i önskan att få ner skattekostnaden. Ett av företagen berättade t.ex. att de hade redovisat en förlust föregående år trots att de i själva verket gick med vinst. Därför tycker företagen att de inte kan lita på andra företags årsredovisningar fullt ut, även om de skulle vara intresserade att titta på dem. Detta strider emot årsredovisningens syfte som är att ge intressenterna en rättvisande bild av företagets ställning och resultat. Om årsredovisningen inte avspeglar hela sanningen om företagets ekonomiska verklighet, är den av begränsat värde som underlag för de externa intressenternas beslut och uppfyller således inte intressenternas informationsbehov.

IASB och även Smith (2000) noterar att nyttan med finansiell information ofta tillfaller andra parter än de som bär kostnaden för att lämna ut denna information. Det är även sant i vår

studie eftersom samtliga företag på frågan om årsredovisningens nytta nämnde någon annan extern part och inte sig själva som årsredovisningens användare. Det är dock företagen själva som står för kostnaderna förknippade med årsredovisningens framställande. Friedlob och Plewa (1992) poängterar därför att det är företagens överväganden kring kostnad vs nytta som normsättarna borde utgå ifrån vid all utformning av redovisningsregler. Det skulle leda till att endast kostnadsmotiverad information producerades.

Vad gäller kostnaderna så är alla de små företagen och två av de medelstora överens om att framställningen av en årsredovisning kostar alldeles för mycket jämfört med den begränsade nyttan som företagen har av den. Tre av de små företagen anger att det är revisorsarvodet som utgör den största kostnaden. Förklaringen till det är att det är revisorn som både framställer och granskar årsredovisningen. Samtliga små företag och två av de medelstora skulle överge revisionen om de kunde eftersom de anser att den inte håller tillräckligt bra kvalitet och inte fyller någon funktion. I enlighet med teorin om kostnad vs nytta betyder det att företagen anser att värdet av revisionen inte överstiger de kostnader som måste uppoffras för att ha den.

Två av de medelstora företagen säger att de inte skulle sammanställa en årsredovisning om det inte vore lagstadgat. Alla små företag framför att en årsredovisning som skulle göras i eget intresse endast skulle innehålla sådan information som är till nytta för företagets egen verksamhet, vilket skulle innebära att t.ex. tilläggsupplysningar försvann. I sex utav tolv företag skulle denna åtgärd minska en stor del av de kostnader som läggs ut för att framställa en årsredovisning, i ytterligare tre företag skulle hela kostnaden kunna sparas in. Flera företag nämner att de skulle behålla vissa konsulttjänster, först och främst på grund av att företagen inte själva har tid att hålla sig à jour med alla nyheter och uppdateringar inom redovisningsområdet. Att årsredovisningen inte längre skulle finnas ser inte någon av de nio respondenterna som ett problem eftersom de själva inte tittar på andra företags årsredovisningar. Företagen tycker inte heller att intressenterna av deras årsredovisning skulle bli lidande eftersom dessa alltid kan kontakta företaget och på så sätt förse sig med den aktuella informationen. Företagen har alltså inget emot att lämna ut sin finansiella information, vilket kan förklaras med Bollens (1996) resonemang att företagen måste räkna med högre kostnader samt risken att motparten avslutar sitt samarbete om de vägrar att lämna ut informationen.

Tre av de medelstora företagen tycker däremot inte att framställandet av en årsredovisning är särskilt betungande eller kostsamt. Även om årsredovisningen inte var lagstadgad skulle dessa företag producera en sådan. Två av de tre företagen lämnar allt redovisningsarbete, både det löpande och bokslutsarbetet till externa parter, och anser att det är billigare samt att det sparar mycket tid åt dem. Företagsledarna behöver på så sätt inte hålla reda på alla redovisningsregler samtidigt som de har kontroll och översikt över verksamheten. En reviderad årsredovisning ger dessutom status åt företaget. Det tredje företaget tillhör en större koncern, vilket kan vara anledningen till att det är självklart för dem att en årsredovisning måste finnas. Samma företag nämner även att de själva utgör en extern intressent av andra företags årsredovisningar och påpekar att en offentlig årsredovisning är nödvändig för att kunna förbli anonym som läsare.

Vårt empiriska material överensstämmer alltså med resultat av Collis och Jarvis (2000) samt Knutson och Wichmans (1984) studier som visar att storleken på företaget är en mycket betydelsefull faktor vad gäller företagets uppfattning om kostnad och nytta med finansiella rapporter. Vår studie åskådliggör på samma sätt som deras att nyttan och relevansen med redovisningsinformation ökar med företagets storlek. I vår undersökning säger samtliga av de

små företagen och två av de medelstora att kostnaden med att framställa en årsredovisning överväger nyttan med den, samtidigt som tre av de medelstora företagen påstår att det är tvärtom. Resultatet av vår undersökning är därmed förenligt med Lippitt och Olivers (1983) påstående att kostnaden med att producera finansiell information överväger nyttan för mindre företag. En trolig förklaring till det är att i många företag görs bokslutsarbetet av en extern konsult eller revisor, vilket medför att arvoden ökar när regelverket blir större och mer komplext. Samtidigt kan dessa små företag, som Bollen (1996) påpekar det, inte sprida de administrativa kostnaderna över större intäkter på samma sätt som de stora bolagen kan. Små företag har inte heller möjlighet att utveckla skalfördelar jämfört med stora bolag, vilka oftast har utarbetade rutiner och system som gör att redovisningen kan löpa på mycket smidigare. Eftersom de mindre företagen dessutom har en väldigt liten intressentkrets blir motivationen att framställa en årsredovisning ännu mindre samtidigt som uppfattningen att kostnaden med årsredovisningen överväger nyttan blir ännu mer påtaglig.

5.2 Årsredovisningens användare

Årsredovisningens syfte är att tillhandahålla information till företagets intressenter. Smith (2000) identifierar företagsägare som främsta intressenter av företagets årsredovisningar. Vi har intervjuat sammanlagt tolv företag, och i nio av företagen, i fyra medelstora och fem små, var respondenterna även ägare/delägare i respektive bolag. Vi fann att det som Thorell (2003) påstår, nämligen att ägare av små och medelstora företag inte har behov av att använda sig av årsredovisningar som informationskälla, stämmer överens med det som kom fram i vår studie. Ägarna är oftast sysselsatta inom det egna företaget och kan bevaka sina intressen med hjälp av intern information som är mer detaljerad och aktuell. Årsredovisningen tillfredsställer med andra ord inte deras behov eftersom det som kommer i årsredovisningen redan är känt sedan tidigare. Samma gäller även företagets ledning. Forskningsartiklar av Paolini et al (1999) samt Hussey och Hussey (1997) visar att lagstadgade externa rapporter uppfyller en del av ledningens informationsbehov, det vill säga att även företagsledningen har nytta av den egna årsredovisningen. Det har dock inte visat sig vara gällande i vår studie, eftersom samtliga av våra respondenter var ense om att de inte hade någon användning av den historiska informationen utan sa att det var andra typer av information som de använder som underlag för interna strategiska beslut, vilket överensstämmer med studier gjorda av Collis och Jarvis (2000) samt John och Healeas (2000).

Enligt samtliga våra respondenter utgör banken den främsta intressenten. En del av företagen framhäver dock att deras kontakt med banken sker oftare än enbart en gång per år och flera av respondenterna uttrycker tvivel om att bankerna har så stor nytta av företagets årsredovisningar. Det stämmer överens med vad Paoloni et al (2003) kom fram till, nämligen att den information som de externa rapporterna innehåller inte är tillräcklig och att ytterligare information måste tillkännages. Anledningen till att bankerna vill ha förhandsinformation är att det kan gå upp till ett och ett halvt år innan en ny årsredovisning blir tillgänglig, vilket medför att informationen i årsredovisningar blir inaktuell. Därför blir istället, i enlighet med vad Thorell (2003) skriver, annan information av betydelse för att få kännedom om den aktuella situationen på företaget. Exempel på annan information av vikt är Kronofogdens och Skatteverkets upplysningar, preliminära rapporter per den sista i föregående månad som begärs in samt personlig kontakt med företagen, vilket överensstämmer med resultat av John och Healeas (2000) studie som visar att banker kan, om de så önskar, få tillgång till intern information vid beslutsfattande. Respondenternas uttalanden om att årsredovisningar inte utgör någon stor nytta för företagsledare/ägare samt banker har anknytning till Marriotts och Marriotts (1999) påstående att de lagstadgade finansiella rapporterna misslyckas att möta två

viktiga användargrupperns behov. Dessa två grupper utgörs av ägare som själva leder sina företag och banker.

Små företag anger enbart Bolagsverket och banker som användare av deras årsredovisningar och anser att varken kunder eller leverantörer är intresserade av deras årsredovisningar. Däremot anger tre av fem medelstora företag kunder som möjliga intressenter av deras finansiella information. I enlighet med de små företagen uppger samtliga medelstora företag att deras leverantörer aldrig har visat sitt intresse för deras årsredovisningar eftersom personliga kontakter och långsiktiga relationer ligger bakom deras förtroendekapital. Det överensstämmer med Keasey och Watsons (1993) påstående att upprättande av ett gott anseende genom en regelbunden personlig kontakt är viktigare än den historiska finansiella informationen om företagets ställning och resultat som måste produceras. De medelstora företagen tillägger att det även finns andra intressenter av deras årsredovisningar så som Pensionsregistreringsinstitutet och konkurrenter.

Vårt empiriska material visar således på att Bollen (1996), Collis et al (2001) samt andra forskare har rätt i att mindre företag har en smalare intressentkrets än de stora och att omfattningen av de beslut som fattas med hjälp av de små företagens redovisning är mycket mindre. Med andra ord beror antalet intressenter på företagsstorlek. Inget av företagen har t.ex. nämnt ägare, anställda, allmänheten eller analytiker som intressenter av deras årsredovisning. Därför är det kanske, som Bollen (1996) framhäver det, inte befogat att de mindre företagen behöver lämna ut så detaljerad information om sina verksamheter.

Vårt empiriska material baseras på vem företagen själva anser sig vara användare av deras årsredovisningar. Enligt lagen är dock årsredovisningarna offentliga handlingar och kan hämtas ut av vem som helst. Flera företag är medvetna om detta och menar att inte alla intressenter vänder sig till företaget för att inhämta erforderlig fakta. I många fall vill intressenterna vara anonyma och hämtar informationen själva direkt från Bolagsverket. Därför har vi även frågat våra respondenter om de möjligtvis använder sina kunders och leverantörers årsredovisningar. Det visade sig att endast två respondenter, ett medelstort och ett litet företag, begär in och läser sina samarbetspartners årsredovisningar. Fyra små företag och fyra av de medelstora anger att de sällan är intresserade av sina samarbetspartners stabilitet och nöjer sig därför att enbart ta kreditupplysningar då samarbeten med nya kunder och leverantörer inleds.

Det är svårt att avgöra om det är brist på kunskap eller tid som är orsaken till att majoriteten av respondenter föredrar att endast ta kreditupplysningar på sina samarbetspartners. En respondent säger att det är lättare att få in färdiga siffror än att lägga sin tid på att fördjupa sig i hela årsredovisningen. Några andra respondenter hävdar att kreditupplysningar är mer relevanta eftersom informationen i årsredovisningar är för gammal och även för svårtolkad på grund av att redovisningsregelverket tillåter flera valmöjligheter. Enligt Smith (2000) och enligt en del andra forskningsartiklar som redovisas i den teoretiska referensramen, kan omfattningen av informationsbehovet bland annat bero på användarnas redovisningskunskaper och kan därför variera även mellan individer inom en och samma grupp. Det kan vi säga är gällande även i vår studie eftersom många av de respondenter som påstod sig inte vara intresserade av andra företags årsredovisningar inte själva hade tillfredsställande kunskap inom redovisningsområdet.

5.3 Efterlyses regelförenklningar inom redovisningsområdet?

Justitiedepartementet och BFN bedömer att det nuvarande regelverket på redovisnings- och revisionsområdet är svårt att överblicka och att reglerna för små och medelstora företag i vissa fall är onödigt komplicerade. Förändringen i reglerna om hur den löpande bokföringen ska gå till liksom reducering av de krav som lagen ställer på precision och detaljnivå i företagens årsbokslut ska enligt Justitiedepartementet minska företagens administrativa börda utan att andra viktiga intressen eftersätts. Majoriteten, två medelstora och fem små företag, anser att redovisningsreglerna bör förenklas för dem. Ett av de medelstora och tre av de små företagen tycker att värdering och redovisning av lager är för krånglig och orättvis och tre av dessa företag anser även att redovisning av pågående arbete bör förenklas eller göras flexibla för mindre företag. Fem utav företagen anser vidare att framtagandet av underlag för noterna är för tidsödande och fullständigt onödigt då det inte finns någon som har nytta av dem. Exempel på överflödiga noter som företag nämner är de som handlar om sjukfrånvaro, företagsledarnas lön, miljö, jämställdhet samt leasingavtal.

För företag som ingår i kategori två föreslår Aktiebolagsgruppen förenklningar av redovisningsregler genom att vidta fyra olika åtgärder. Enligt dem kommer dessa åtgärder att underlätta och spara en del resurser för företag som ingår i kategori två. Dessa fyra åtgärder samt företagets inställning till de redovisas nedan.

Förenklning genom samordning av redovisnings- och skatteregler

Aktiebolagsgruppen bedömer att de befintliga skillnaderna mellan redovisnings- och beskattningsregler gör att företagets arbete med att sköta redovisning och deklaration blir onödigt komplicerat. Fem små och ett medelstort företag medger att de efterlyser en harmonisering av dessa två regelverk och menar att denna åtgärd skulle underlätta deras arbete och även spara en del resurser. De resterande fyra medelstora företag framför att de redan är så vana och har utarbetat rutiner för att hålla dessa två regelverk isär, vilket gör att de inte anser att samordningen kommer att innebära någon skillnad för dem.

Förenklning genom förbättrad pedagogik

Aktiebolagsgruppen anser att nuvarande struktur på redovisningsreglerna skapar problem för användarna. Redovisningsreglerna finns utspridda i olika dokument och är svårtillämpade. Dessutom är det svårt för mindre företag att avgöra vilken norm det är som bör tillämpas i varje enskild situation. Vi fann att Aktiebolagsgruppens uppfattning stämmer överens med de svar vi fick från våra respondenter. Fem små och fyra medelstora företag anser att det är logiskt att alla regler ska finnas samlade i ett och samma dokument eftersom det ska vara så lätt som möjligt att tillgodogöra sig informationen. Som ett av de medelstora företag påpekar, det finns så många olika regelverk att man helt omedvetet tar lite från alla, samtidigt som gränsdragningen mellan ”att hämta vägledning” och ”att tillämpa en norm fullt ut” blir väldigt svår att upprätthålla.

Förenklning genom begränsning av alternativ

Aktiebolagsgruppen bedömer att den tillåtna valfriheten mellan olika redovisningsprinciper leder till att antalet regler ökar och att det bli svårt att bedöma informationen i finansiella rapporter. Majoriteten, fem små och två medelstora företag föredrar klarheten i reglerna framför möjligheten att kunna redovisa som det passar för varje tillfälle. Det leder till tids- och resursbesparingar genom att man inte behöver väga in alla för- och nackdelar som varje alternativ kan ge i varje enskild fall. Tidigare skrev vi att flera av respondenter har uttryckt sitt tvivel på att man kan lita på andra företags årsredovisningar till 100 procent eftersom ”det

alltid går att få till siffrorna lite som man vill". Mindre antal tillåtna redovisningsprinciper skulle sannolikt lösa denna problematik eller årsredovisningar skulle i alla fall bli mer lättolkade.

Förenkling genom tydliga väsentlighetsregler

Aktiebolagsgruppen bedömer att införandet av tydliga beloppsmässiga undantagsregler kommer att leda till att företagets tid och kraft i redovisningsarbetet kan ägnas åt de poster som har större betydelse för den finansiella informationens kvalitet. Fem av de små företagen anser att de behöver sådana undantagsregler och framför att deras kostnader skulle definitivt minska om det fanns möjlighet att komma ifrån värderingen av obetydliga poster. Samtliga medelstora företag tycker att beloppsmässiga undantagsregler inte kommer att vara aktuella för dem på grund av storleken på deras företag. Det stämmer överens med Aktiebolagsgruppens uppfattning om att det endast blir väldigt små företag som kan tillämpa väsentlighetsregler.

Spridningen i svaren bland de medelstora företag visar på att gruppen av företag som tillhör kategori två inte är homogen. Kategorin inkluderar även ganska stora företag som har administrativa rutiner för att tillämpa ett mer kvalificerat regelverk och som därför inte har någonting att vinna på en mer förenklad redovisning. De tre företag som angav att de inte upplever några svårigheter med framställning av en årsredovisning och därför efterfrågade inte några regelförenklingar, sa även att de upplever nytta med att framställa en ordentlig årsredovisning. Trots att inte alla respondenter i gruppen medelstora företag uppgav att de behöver regellättnader inom redovisningsområdet, ansåg samtliga medelstora företag att de gränsvärden som fastställts av Justitiedepartementet, nämligen 50/25/50 är rimliga. Tre av dessa företag poängterade dock att regelverket bör förenklas ytterligare för fåmansbolag eftersom dessa har få resurser och en begränsad kunskap inom redovisning. Majoriteten, fyra av sju små företag, har bedömt att Justitiedepartementets och BFN:s föreslagna gränsvärden för mindre företag är för höga eftersom inte alla företag i kategori två efterlyser förenklingar i lika stor utsträckning. Även Aktiebolagsgruppen har haft liknande överläggningar och bedömt att företag som ligger nära den övre gränsen för kategori två sannolikt kommer att gå över till en högre rankad kategori av egen vilja och därmed tillämpa ett mer avancerat regelverk.

6. Slutsatser

Det avslutande kapitlet i uppsatsen presenterar svar på vår huvudfråga samt de delfrågor som ställdes upp i det inledande kapitlet. Slutsatserna bygger på den analys av det empiriska materialet som presenterades i föregående kapitel. Vi lyfter också fram våra egna reflektioner och funderingar. Kapitlet ger även uppslag till fortsatt forskning inom området.

6.1 Vem ser företagen som användare av sin årsredovisning?

Årsredovisningens syfte är att tillhandahålla information till företagets intressenter. Antalet intressenter i ett litet bolag är mycket begränsat. Små och medelstora företags aktieägare är oftast sysselsatta i sina egna företag och behöver därför inte övervaka sina intressen med hjälp av årsredovisningar. Dessa ägare leder även i de allra flesta fall sina företag och anser att årsredovisningar är irrelevanta som informationskälla. För att kunna se förändringar i sin enkla verksamhet vill de ha den absolut senaste informationen. Dessutom använder de få nyckeltal, därför har de inget behov av att gå tillbaka till den historiska datan. Det är bara banker som traditionellt begär in årsredovisningar, men utöver denna föråldrade finansiella information efterlyser de även kompletterande upplysningar. På så sätt blir de andra informationskällorna av avgörande betydelse. Även leverantörer föredrar i stort sätt att utnyttja kreditupplysningar som därefter ersätts med stadigvarande personliga kontakter. Med stöd av resonemanget ovan anser vi att de mindre företagens årsredovisningar inte uppfyller sin viktigaste funktion som är att tillhandahålla användbar information till företagets intressenter som ledare, ägare, banker och leverantörer.

Det har också visat sig att antalet intressenter av den finansiella informationen som finns i företagets årsredovisningar är större för medelstora företag. Även skillnader i svaren mellan respondenter i medelstora och små företag tyder på att dessa företag har olika behov och förutsättningar. Att så heterogena företag ska omfattas av ett och samma regelverk kan leda till missnöje hos de allra största och de allra minsta företagen i kategori två. De företag som har en större intressentkrets och därmed upplever en viss nytta med att ha en ordentlig årsredovisning, kommer att erfara att det nya regelverket inte motsvarar de förväntningar som företagets intressenter ställer på en årsredovisning. De små företagen kommer i sin tur att uppleva orättvisa med att de företag som har mer resurser, större kunskap och utvecklade redovisningsrutiner gynnas mer än de som verkligen är i behov av regelförenklingar.

6.2 Efterlyser företagen regelförenklingar inom redovisningsområdet?

Företagen har olika syn på vilka redovisningsområden som orsakar de största svårigheterna vid framställning av en årsredovisning. Generellt sett efterlyser de små företagen förenklingar inom de redovisningsområden där det krävs mer kompetenta värderingar. Små företag har ganska enkel verksamhet och saknar oftast tid och resurser för att sätta sig in i alla regelnyanser och för att hålla sig uppdaterade på samma sätt som medelstora företag. Därför måste de söka kompetensen utanför företaget, vilket belastar de med relativt höga kostnader. Dessutom upplever små företag att reglerna om successiv vinstavräkning och lagervärdering påverkar deras vinstredovisning och därmed försämrar likviditeten genom att skattekostnaden ökar. Med tanke på att de små företagens mål snarare är att få verksamheten att gå runt och inte samla på sig vinster, skulle mer lättbegripliga och mer generösa regler när det gäller periodiseringar och värderingar vara till stor befrielse för dem.

Några företag framhäver dessutom att krav på vissa tilläggsupplysningar är för omfattande med tanke på att det inte finns många intressenter som läser deras årsredovisningar. Små företags tilläggsupplysningar om t.ex. miljö och personal bidrar inte till förtydligande av den finansiella informationen som bör vara av intresse i första hand. Om krav på dessa tilläggsupplysningar skulle tas bort skulle det, enligt vad vi och våra respondenter tror, inte drabba någon utan istället leda till att små företag kan ägna den tiden som går åt insamlingen och sammanställningen av information åt mer väsentliga poster.

De fyra åtgärder med vilkas hjälp Aktiebolagsgruppen har tänkt få till stånd regelförenklingar för företag som ingår i kategori två tycks värdesättas av de små företagen och betraktas som rimliga för att underlätta deras redovisningsarbete. Harmonisering av reglerna välkomnas även av medelstora företag som för övrigt framför att de inte har behov av regelförenklingar.

Vi har upplevt att kategori två rymmer företag av olika storlekar och med olika förutsättningar. Vad gäller gränserna som ska gälla för kategori två så menar fyra små företag att dessa är för höga eftersom företag som har 50 anställda inte har samma förutsättningar som de som endast har två anställda. Även om alla de medelstora företagen anser att de föreslagna gränserna på 50/25/50 är rimliga, så tycker ändå tre av dessa företag att regelverket bör förenklas ytterligare för fåmansbolag, eftersom dessa har få resurser och en begränsad kunskap inom redovisning. Det leder till insikten att kraven på de externa rapporternas omfattning och innehåll bör begränsas ytterligare för de allra minsta företagen inom kategori två. Samtidigt är det fördelaktigt att varje företag kan ha friheten att avgöra, utifrån de förutsättningar och mål som de har, om de vill gå över till en högre kategori och därmed tillämpa ett mer avancerat regelverk.

6.3 Överväger kostnaderna nyttan med att framställa en årsredovisning i små och medelstora företag?

Alla av de små företagen anser att kostnaderna med att framställa en årsredovisning överväger nyttan med den. Däremot anser bara två av de fem medelstora att det är så, vilket betyder att vi inte kan påstå att kostnaderna överväger nyttan i dessa företag. Den första anledningen till varför nio av respondenter, sju små och två medelstora, anser att kostnaderna överväger nyttan är att ingen av företagen använder årsredovisningen internt i sin verksamhet. Årsredovisningen produceras enbart för att lagen kräver det, sedan signeras den och sätts in i en pärm. Det är istället andra typer av information som företagsledningen använder som underlag för sina beslut, först och främst enkla nyckeltal eller månadsvisa rapporter som innehåller aktuella siffror och där t.ex. resultaträkningen får en mer detaljerad uppställning än den som krävs i årsredovisningen, vilket möjliggör en mer ingående analys.

Den andra anledningen till varför företagen tycker att kostnaderna överväger, är avsaknaden av några riktiga externa intressenter. Även om alla företag nämner banken som den viktigaste intressenten så påpekar många av dem att banken ofta är intresserad av annan information eftersom den som finns i årsredovisningar för det mesta är inaktuell. Även för kunder och leverantörer är den personliga kontakten oftast det viktigaste. Samtidigt så kan vi ändå inte påstå att årsredovisningen bör avskaffas eftersom nyttan är ett svårdefinierbart begrepp då den kan ses ur olika intressenters synvinklar. Vi har bara undersökt företagets ståndpunkt och vet inte de andra intressenternas inställning. Intressentkretsen kan mycket väl vara större eftersom de i dagsläget kan förbli anonyma och hämta in en årsredovisning när de så önskar. Å andra

sidan är det inte de externa intressenterna som bär kostnaden för att framställa en årsredovisning utan det är företaget som gör det. Därför bör normsättarna, i enlighet vad Friedlob och Plewa (1992) skriver, vid utformning av redovisningsregler ta hänsyn till de mindre företagens upplevda nytta i relation till kostnaderna av en årsredovisning och eftersträva en anpassning av redovisningsinformation efter företagssituation och intressenternas behov.

En annan förklaring till varför företagen inte upplever någon nytta är möjligheten att justera siffrorna i årsredovisningen så att skattekostnaden i största möjliga mån minimeras. Därför är de avhållsamma från att använda andra företags årsredovisningar vid beslutsfattande. En respondent påpekar t.ex. att det istället för att framställa en årsredovisning skulle räcka med den information som finns i skattedeklarationen.

Ytterligare en anledning till varför kostnaderna tenderar att överväga nyttan är inställningen att kraven på årsredovisningens utformning och innehåll är alldeles för omfattande för de mindre företagen. Majoriteten av företag tyckte att t.ex. framtagande av underlag till noterna är alldeles för tidskrävande och kostsamt samtidigt som ingen drar nytta av dessa upplysningar. Många av företagen skulle överge lämnandet av tilläggsupplysningar eller till och med hela årsredovisningen om det inte var lagstadgat, vilket skulle spara en hel del av deras kostnader. Istället skulle företagen ta fram endast sådan information som behövs för att kunna sköta sin egen verksamhet.

Den sista förklaringen till varför framställning av årsredovisningen ses som en börda är den begränsade kompetensen inom redovisningsområdet i de mindre företagen. I många fall sa företagen att de efterlyser förenklingar samtidigt som de inte kunde påpeka inom vilka områden det skulle ske. I många fall kan det förklaras med att bokslutsarbetet görs av en extern konsult eller revisor som även fungerar som en rådgivare. Har företagen inte tillräckligt med egen kunskap inom ett visst område är det förståeligt att de tycker att det är för komplicerat, vilket gör det svårt att se någon nytta med det. Företaget är då tvunget att köpa kunskapen utifrån, vilket medför att kostnaderna ökar när regelverket blir större och mer komplext.

6.4 Finns det något samband mellan bolagens inställning och dess storlek?

Vi fann att det ändå finns ett samband mellan bolagens inställning och dess storlek. Tre av de fem medelstora företagen ansåg att nyttan med en årsredovisning definitivt överväger kostnaderna medan alla de små företagen tyckte att det var tvärtom. Två av dessa företag köper alla redovisningstjänster utifrån och är väldigt nöjda med det. De kan på så sätt lägga ned sin tid på viktigare saker och behöver inte hålla reda på alla nyheter och uppdateringar inom redovisningsområdet samtidigt som personalkostnaderna hålls nere. Förklaringen till varför tjänsterna ses som väldigt billiga är att kostnader för dessa kan spridas över större intäkter, vilket inte är fallet i små företag där det handlar mer om överlevnad. Det tredje företaget har i sin tur en egen ekonomiavdelning som besitter en större redovisningskunskap. Detta företag har utarbetat rutiner och system som gör att redovisningen kan skötas smidigt utan att några svårigheter uppstår. Vi tror att det ser likadant ut i de flesta större företag. Detta är inte möjligt i mindre företag då dessa sällan kan utveckla skalfördelar inom redovisning. Vidare tycker de större företagen att årsredovisningen höjer deras status medan vi inte har sett att de små företagen delar samma åsikt.

6.5 Författarnas egna reflektioner

Det som har överraskat oss i våra fältstudier är att många av de små företagen, men även några av de större, förlitar sig fullständigt på extern hjälp vad gäller allt redovisningsarbete och i vissa fall själva har väldigt begränsat kunskap inom ämnet. I begynnelsen av vår studie, när vi försökte hitta respondenter som var villiga att ställa upp, var det många av företagsledarna som sa att de inte kunde bidra med något till vår studie eftersom de inte anser sig själva att vara kompetenta nog för att svara på frågor som har med redovisning att göra. I ett fall sa en VD att det enda han gör är att skriva under årsredovisningen, vilket även blev bekräftat när vi senare intervjuade några andra VD:ar. Det leder till insikten att det är redovisningskonsulter och revisorer och deras kompetens som avgör kvaliteten på den redovisade informationen. Samtidigt visar andra undersökningar att speciellt de mindre redovisnings- och revisionsbyråerna ofta inte har tillräckligt med tid och resurser för att hänga med i den snabba utvecklingen av nya redovisningsregler, vilket leder till att det ofta slarvas med upplysningar av bland annat redovisningsprinciper. För att årsredovisningen ska bli mer användbar för företagets intressenter anser vi att det borde ställas krav på att företagsledningen har en grundläggande kompetens om innehållet i den information som lämnas ut och som de ansvarar för. Även regelverket bör förenklas och anpassas efter företagssituation och de eventuella intressenternas behov.

En annan sak som vi upptäckte är att i många företag är det en och samma revisor som både gör en stor del av bokslutsarbetet och därefter granskar årsredovisningen. I flera fall är det även han/hon som skickar årsredovisningen till Bolagsverket. Det visar på att företagsledningen inte bryr sig så mycket om det som har med redovisning och rapportering att göra utan förlitar sig fullständigt på att revisionsbyrån ska ordna allt för dem. Företagsledaren i ett mindre bolag har oftast inte heller tillräckligt med tid som kan läggas på redovisningsfrågor utan är istället mest bekymrad över att få verksamheten att gå runt. Allt det här är ett tecken på att den lämnade informationens kvalitet inte är den bästa.

6.6 Förslag till vidare forskning

Vi har undersökt små och medelstora företagens syn på nyttan och kostnaderna med årsredovisningen. För att få en helhetsbild över situationen och för att kunna med säkerhet påstå att de mindre företagen behöver vara föremål för förenklingar inom redovisning och rapportering måste även andra intressenters syn på årsredovisningens nytta undersökas. Dessa intressenter skulle vara banker, kreditupplysningsföretag, leverantörer och kunder. Vid en sådan undersökning är det viktigt att ha de små företagens årsredovisningar som utgångspunkt, eftersom vi är övertygade om att årsredovisningens användbarhet minskar ju mindre företaget är. Att ställa samma frågor till redovisningskonsulter och revisorer skulle ytterligare bidra till en ökad insikt om vad som behöver förändras i de mindre företagens redovisningsmiljö.

För att kunna dra mer generella slutsatser skulle det även vara bra med en mer omfattande enkätundersökning, eftersom vi bara har kunnat se och peka på vissa tendenser, vilka i flera fall har varit mycket intressanta. En sådan enkät skulle kunna hjälpa Bokföringsnämnden att uppskatta och bedöma om de förenklingsregler som de föreslår ses som relevanta och eftertraktade av företagen själva.

Källförteckning

- Andersen, I. (1998) *"Den uppenbara verkligheten – val av samhällsvetenskaplig metod."* Lund: Studentlitteratur.
- Andersson, M. & Haapalahti, A. (2005) *"Praxis och norm, går de hand i hand? - en studie av redovisningspraxis bland småföretagare."* Göteborg, Department of Business Administration.
- Ashbaugh, H. & Pincus, M. (2000) *"Domestic accounting standards, international accounting standards, and the predictability of earnings."* Journal of Accounting Research, 39, pp. 417- 434
- Barker, P. & Noonan, C. (1995/96) *"Small Company Compliance with Accounting Standards: The Irish Situation."* Dublin City University Business School Research Papers No. 10.
- Bengtsson, A. (2004) *"Framtidens redovisningsregler för onoterade företag."* Balans, nr. 6-7
- BFNAR 2000:2 Tillämpning av Redovisningsrådets rekommendationer och uttalanden.
- Bokföringsnämndens och Skatteverkets rapport "Förenklingsförslag för mindre aktiebolag", 2005, tillgänglig: http://www.bfn.se/bfn/rapport_k2.pdf
- Bollen, L. (1995) *"Financial reporting regulation for small and medium sized private firms."* Dissertation no. 96-34, University of Limburg, Maastricht.
- CBFA (2004) Commissie voor het Bank-, Financie- en Assurantiewezen, De resultaten van de IAS/IFRS- enquête uitgevoerd door de CBFA bij Belgische beursgenoteerde ondernemingen, Studies en documenten, Juni, 26, 44pp. I Vansteeger, V. (2005) *"The current state of accounting harmonization: impediments to and benefits from harmonization."*
- Collis, J. & Jarvis, R. (2000) *"How Owner-Managers Use Accounts."* London: ICAEW.
- Collis, J., Dugdale, D. & Jarvis, R. (2001) *"Deregulation of small company reporting in the UK."* in: McLeay, S. and Riccaboni, A. (eds.) Contemporary Issues in Accounting Regulation, Boston/Dordrecht/London: Kluwer, pp. 167-85.
- Crespo, M. & Karlsson, J. (2005) *"Behöver redovisningsreglerna förenklas? - en studie av BFN:s projekt för små onoterade företag."* Göteborg, Department of Business Administration
- Dahmström, K. (2000) *"Från datainsamling till rapport."* Lund: Studentlitteratur.
- Denk, T. (2002) *"Komparativ metod – förståelse genom jämförelse."*, Lund : studentlitteratur
- Dugdale, D., Hussey, J. & Jarvis, R. (1998) *"The statutory accounts of smaller companies: a burden or an aid to business?"* Management Accounting, February, pp. 50-52.
- Eriksson, L. T. & Wiedersheim-Paul, F. (1999) *"Att utreda, forska och rapportera."* Malmö: Liber ekonomi.

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002 av den 19 juli 2002 om tillämpning av internationella redovisningsstandarder. Europeiska gemenskapernas officiella tidning nr L 243, 11 september, 2002, ss. 1-4.

Evans, L. & di Pietra, R. (2005) "*Problems and Opportunities of an International Financial Reporting Standard for Small and Medium-sized Entities. The EAA FRSC's Comment on the IASB's Discussion Paper.*" Unpublished research paper.

Friedlob, T. & Plewa, F. (1992) "*Cost effective financial reporting for small business.*" Journal of Small Business Management, vol. 30, nr 1, pp 89-94.

Harvey, D. & Walton, P. (1996) "*Differential Reporting – An Analysis.*" The Foundation for Manufacturing and Industry.

Herdman, Robert K. (2002) "*Moving Toward the Globalization of Accounting Standards.*" [Elektronisk] Tal vid Schmalenbach Institute for Business Administration Conference i Cologne, Tyskland den 18 april 2002

Tillgänglig: <http://www.sec.gov/news/speech/spch554.htm>

Holme, I. M. & Solvang, B. K. (1997) "*Forskningsmetodik – om kvalitativa och kvantitativa metoder.*" Lund: Studentlitteratur.

Hussey J. & Hussey R. (1997) "*The survivors: private companies' progress since the recession.*" I Dugdale et al (1998) "*The statutory accounts of smaller companies: a burden or an aid to business?*" Management Accounting, February, pp. 50-52.

IASB (2001) "*Föreställningsram för utformning av finansiella rapporter.*" I "Internationell redovisningsstandard i Sverige – IFRS/IAS 2005", Stockholm: FAR FÖRLAG AB

Illingworth, D. & Perry, M. (2003) "*The Debate: Opting for Global Standards.*" [Elektronisk] Accountancy Age, VNU Business Applications Ltd.

Tillgänglig:

<<http://www.accountancyage.com/Comment/1134305>>AccountancyAge/Practice/Audit/Coment/The Debate:Opting for Global Standards

Institute of Chartered Accountants of Scotland (1998) "*Breaking the Code.... A Better Framework for Small Companies.*" Edinburgh: ICAS.

Institute of Chartered Accountants of Scotland (2002) "*Investigating the Application of the FRSSSE*". Edinburgh: ICAS.

Jacobsen, D. I. (2002) "*Vad, hur och varför? Om metodval i företagsekonomi och andra samhällsekonomiska ämnen.*" Lund: Studentlitteratur.

Jarvis, R. (2003) "*Financial reporting: IFRS and SMEs – a question of definition*" Accountancy, November.

John, B. & Healeas, S. (2000) "*Financial Reporting Standard for Smaller Entities: A Fundamental or Cosmetic Change?*" London: Certified Accountants Educational Trust, The Association of Chartered Certified Accountants.

- Joshi, P. & Ramadhan S. (2002) "*The adoption of international accounting standards by small and closely held companies: evidence from Bahrain.*" The International Journal of Accounting, vol 37, Issue 4 , pp. 429-440
- Justitiedepartementets promemoria "Förenklade redovisningsregler m.m." 2004, tillgänglig: <http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/34569>
- Keasey, K. & Short, H. (1990) "*The accounting burdens facing small firms: an empirical research note.*" Accounting and Business Research, 20 (80), 307-313.
- Knutson, D. & Wichmann, H. (1984) "*GAAP Disclosures: Problem for Small Business?*" Journal of Small Business Management, vol. 22, nr 1, pp. 38-46.
- Lekvall, P. & Wahlbin, C. (1993) "*Information för marknadsföringsbeslut.*" Lund: Studentlitteratur.
- Leuz, C. & Verrecchia, R. (2000) "*The economic consequences of increased disclosure.*" Journal of Accounting Research, 38, 91-124
- Lippitt J. & Oliver B. (1983) "*Big GAAP, Little GAAP: financial reporting in the small business environment.*" Journal of Small Business Management, July, pp.52-57
- Lundahl, U. & Skärvard P-H. (1999) "*Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer.*" Lund: Studentlitteratur.
- Lundqvist et al (2005) "*Tilläggsupplysningar i onoterade aktiebolag – kravens efterlevnad och relevans.*" Göteborg, Department of Business Administration.
- Lusvarghi, V. (1996) "*The Role of the Management Accountant in Small and Medium-sized Companies.*" Faculty of Economics and Commerce, University of Modena, Italy.
Tillgänglig:
http://www.ifac.org/Members/HTML_files/FMAC/PerformanceManagement/Italy.tmpl#11
- Marriott, N. & Marriott, P. (1999) *The Provision of Financial Information To Smaller Companies By Small Accounting Practitioners: A Survey.* London: ICAEW.
- Niklasson, H. (1990) "*Cost-benefit-analys i teori och praktik.*" Samhällsvetenskapliga studier från Växjö.
- Pacter, P. (2004 a) "*Setting out the approach.*" Accountancy, augusti, vol. 134, nr 1332.
- Pacter, P. (2004 b) "*Will the GAAP widen for SMEs?*" Accountancy, januari, vol.133, nr 1325.
- Paoloni, M. & Demartini, P. (1997) "*Small company financial reporting: Users and information needs*", Paper presented at the annual congress of the European Accounting Association, Graz, Austria. I Evans, L. & di Pietra, R. (2005) "*Problems and Opportunities of an International Financial Reporting Standard for Small and Medium-sized Entities. The EAA FRSC's Comment on the IASB's Discussion Paper.*" Unpublished research paper.

Paoloni, M. et al (2003) "*Upgrading SMEs information system: the role of venture capitalist investors*", paper presented at the annual congress of the European Accounting Association, Seville, Spain. I Evans, L. & di Pietra, R. (2005) "*Problems and Opportunities of an International Financial Reporting Standard for Small and Medium-sized Entities. The EAA FRSC's Comment on the IASB's Discussion Paper.*" Unpublished research paper.

Paoloni, M. et al (1999) "*Financial reporting by SMEs in Italy and Spain*", paper presented at the annual congress of the European Accounting Association, Bordeaux, France. I Evans, L. & di Pietra, R. (2005) "*Problems and Opportunities of an International Financial Reporting Standard for Small and Medium-sized Entities. The EAA FRSC's Comment on the IASB's Discussion Paper.*" Unpublished research paper.

Patel, R. & Davidsson, B. (2003) "*Forskningsmetodikens grunder.*" Lund: Studentlitteratur.

Pramhäll, C. & Wikerfelt, S. (2004) "*Nya redovisningsregler nästa år – vad gäller och varför.*" Balans, nr. 12.

Riistama, V. och Vehmanen, P. (2004) "*Globally applicable conceptual framework for small and medium-sized entities*" unpublished paper. I Evans, L. & di Pietra, R. (2005) "*Problems and Opportunities of an International Financial Reporting Standard for Small and Medium-sized Entities. The EAA FRSC's Comment on the IASB's Discussion Paper.*" Unpublished research paper.

Smith, D. (2000) "*Redovisningens språk.*" Lund: Studentlitteratur.

Strandin, P. (1998) "*Redovisning och revisionsplikt kväver små aktiebolag.*" Balans, nr. 6-7.

Svensson Kling, K. (1999) "*Credit Intelligence in Banks – Managing Credit Relationship with Small Firms.*" (Doktorsavhandling). Malmö: Lunds University, The Institute of Economic Research.

Thorell, P. (2003) "*Företagens redovisning.*" 4:e upplagan, Uppsala: Iustus Förlag AB.

Vansteeger, V. (2005) "*The current state of accounting harmonization: impediments to and benefits from harmonization.*" Working paper. Department of Accountancy and Corporate Finance, Ghent University.

Tillgänglig: http://www.feb.ugent.be/fac/research/WP/Papers/wp_05_322.pdf

Internet:

www.bfn.se, 2005-11-15

www.foretagarna.se, 2005-11-23

www.iasplus.com, 2005-12-09

www.iasb.org, 2005-12-09

Intervjuer:

Medelstora

Företag A 2005-11-30
Företag B 2005-11-24
Företag C 2005-11-25
Företag D 2005-12-05
Företag E 2005-12-06 (Telefonintervju)

Små

Företag A 2005-11-22
Företag B 2005-11-28
Företag C 2005-12-02 (Telefonintervju)
Företag D 2005-12-12
Företag E 2005-12-06
Företag D 2005-12-07
Företag G 2005-12-27 (Enkät via e-post samt uppföljning per telefon)

Bilaga 1

Intervjufrågor

- Vilken befattning och vilka arbetsuppgifter har Du?
- Hur ser ägarförhållandena ut i företaget?
- Upplever Ni någon nytta med årsredovisningen? Vilken i så fall?
- Vilka är intressenter/användare av årsredovisningen? Vem brukar den skickas till?
- Ser Ni Er själva som användare av andra företags årsredovisningar? Hur gör Ni för att kontrollera Era samarbetspartners stabilitet och förmåga att infria sina förpliktelser?
- Hur ser Ni på kostnaden med att framställa en årsredovisning? Vad är det som kostar mest? (T.ex. bokslutsarbete, rådgivning, revision?)
- Skulle företaget producera en årsredovisning om det inte var lagstadgat?
- Vilka kostnader skulle företaget komma ifrån om framställandet av årsredovisningen enbart gjordes i eget intresse? Vilka delar av årsredovisningen skulle undgå?
- Vilka regler upplevs som mest besvärliga vid framställandet av årsredovisningen?
- Inom vilka områden efterlyses förändringar/regelförenklingar?
- Hur skulle sådana förenklingar se ut?
- Skulle följande åtgärder minska företagets kostnadsbörda:
  - samordning av redovisnings- och skatteregler
  - alla regler i samma dokument
  - mindre antal tillåtna alternativa redovisningsprinciper
  - tydliga beloppsmässiga undantagsregler?
- Om mindre företag skulle få regelförenklingar, vilka företag skulle då ingå i denna kategori?
- Om Du skulle sammanfatta – är det kostnaden eller är det nyttan med att framställa en årsredovisning som överväger?

Tack för Din medverkan!